

STATUT WIŚLICKI

W POLSKIM PRZEKŁADZIE

R. 1460.

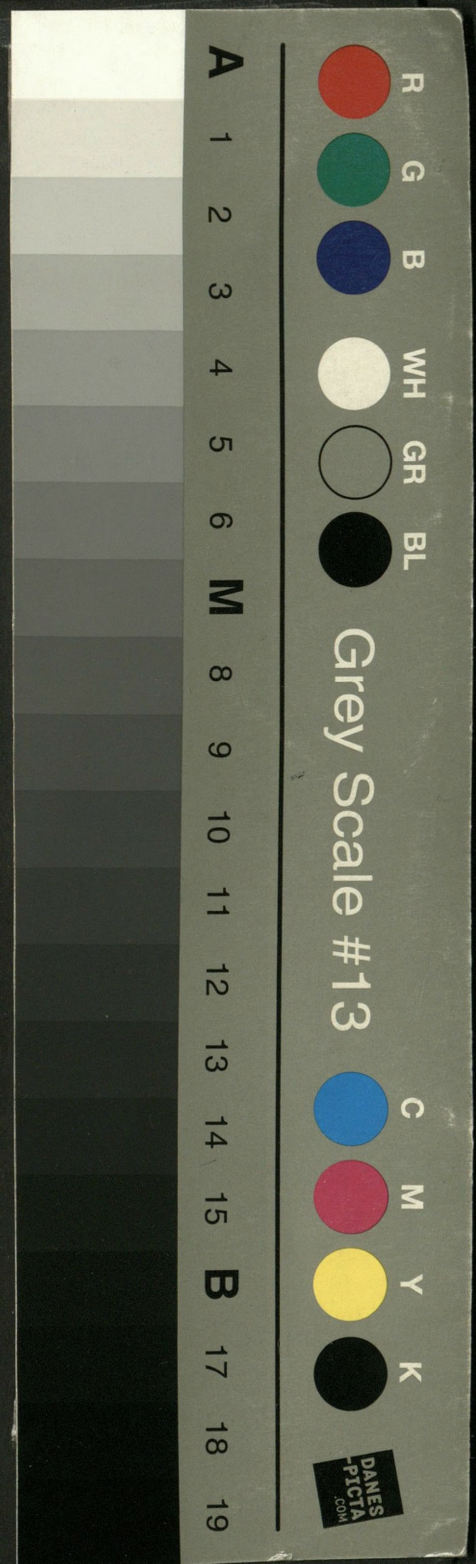
PRZEDRUK HOMOGRAFICZNY Z KODEKSU KÓRNICKIEGO WYKONAŁ

A. PILIŃSKI.

NAKŁADEM BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ.

1876.

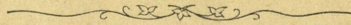
- 28

STATUT WIŚLICKI

W POLSKIM PRZEKŁADZIE

R. 1460.

PRZEDRUK HOMOGRAFICZNY Z KODEKSU KÓRNICKIEGO WYKONAŁ

A. PILIŃSKI

NAKŁADEM BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ.

1876.

- 08

STATUT WISLIKI

W POLSKIM PRZEKŁADZIE

R. 1460.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 311

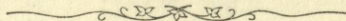
LECTURE 10

1954-55

STATUT WIŚLICKI

W POLSKIM PRZEKŁADZIE

R. 1460.

PRZEDRUK HOMOGRAFICZNY Z KODEKSU KÓRNICKIEGO WYKONAŁ

A. PILIŃSKI

NAKŁADEM BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ.

1876.

93/438/5 09.

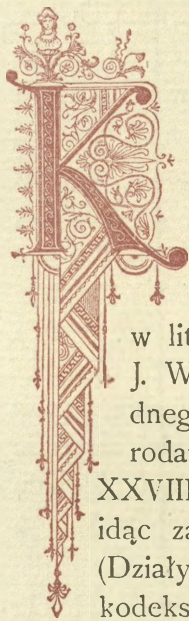
STATUT WIELICKI

W POLSKIEJ PRZEKAZADZE

1800

30151/2

odeks biblioteki kórnickiej, z którego dajemy niniejszą podobiznę Statutu Wiślickiego, znany jest w literaturze naszej prawniczej ze wzmianek Lelewela, J. W. Bandtkiego a mianowicie z umiejętnego i dokładnego opisu A. Z. Helcla, umieszczonego w tegoż Starodawnych prawa polskiego pōmnikach, w t. I. strona XXVIII—XXXVII. Opis ten uczonego prawnika, który idąc za przykładem J. W. Bandtkiego nazwał go D. I. (Działyńscianus primus), zwalnia nas od opisywania całego kodeksu, zawierającego na kartach 265—298 niniejszy przekład Statutu Wiślickiego. Powołując się na powyższe dzieło Helcla, uważamy jedynie za nasz obowiązek usprawiedliwić położoną na tytule datę 1460, względem której różnią się zdania naszych uczonych.

Lelewel (Polska wieków średnich t. III, str. 219--222) naznacza naszemu tłumaczeniu rok 1460, opierając się na tem, iż pisane jest „takiem samem pismem i na papierze z takiemiż fi-

ligranami, na jakim uprzednio są napisane łacińska statutu Wiślickiego Summa i statuta Warteńskie, które się tak kończą: *Expliciunt statuta et jura regis Wladislai Polonie finita feria quinta in vigilia ad vincula Petri, Anno 1460.*“ Dodaje następnie, że dwie ostatnie karty dopisane są później na innym papierze inną ręką i to tąsamą, która pisała następujące bezpośrednio po Statucie *Capitulum Theme Juris feodalis*, zakończone na karcie 322 uwagą: *Explicit liber feodalis Juris feria sexta in vigilia divisionis Apostolorum, Anno dni. MCCCCLX nono.* „Ztąd wypada“, tak konkluduje Lelewel, „że ta kopia polskiego tłumaczenia pisana była w roku 1460 a w roku 1469 dopisaniem dwóch kart dopełnioną została.“

Helcel natomiast posuwa czas pisania tłumaczenia o 5 lat wstecz. „Przy porównaniu tego pisma“, mówi on na str. XXXIV, „z innemi w tym kodeksie objętymi widać tak uderzające we wszystkich rysach podobieństwo do pisma w kodeksie już wyżej piszącego pisarza P. S. de Opatów, który księgę prawa Magdeburgskiego w r. 1455 zakończył, iż bez wahania się nie tylko tego samego pisarza, ale i ten sam czas spisania tłumaczeniu owemu oznaczyć można. Pięć dopiero ostatnich stronnic tłumaczenia (fol. 296—298) pisanych jest odmiennie i niedbale tym samym charakterem, którym dalej zaraz następująca księga prawa lennego jest pisana w r. 1469.“

Jakkolwiek opis całego kodeksu dokonany przez Helcla o wiele jest dokładniejszy i staranniejszy od opisu Lelewela, to jednakże w oznaczeniu daty naszego tłumaczenia stanąć musimy po Lelewela stronie. Przyznajemy wprawdzie słuszność Helclowi co do podobieństwa między pismem naszego tłumaczenia a pismem prawa Magdeburgskiego, mianowicie między pierwszemi 4 wierszami tłumaczenia a samem zakończeniem księgi prawa Magdeburgskiego, gdzie staranniejszym od tekstu charakterem

pisarz miejsce, datę i nazwisko swe wyraził, — jednakże i Lelelewowi upatrującemu podobieństwa między pismem tłumaczenia a pismem Statutu Wartskiego z datą 1460 słuszności odmówić nie możemy. Wynika ztąd, iż tensam pisarz S. de Oppatow pisał wszystkie 3 części: Prawo Magdeburskie, Statut Wartski i nasze tłumaczenie Statutu Wiślickiego. Potwierdza to wniosek Helcla co do pisarza tłumaczenia, lecz nie rozstrzyga jeszcze pytania o datę. Do rozwiązania tój kwestyi podaje nam atoli papier odpowiednie wskazówki. Zauważył już Lelewel, co i Helcel potwierdza, że papier ze Summą Statutów i Statutem Wartskim ma tensam filigran, co papier tłumaczenia od k. 265 — 295, podczas gdy Prawo Magdeburskie jest pisane na papierze z innym filigranem. Ważniejszą jeszcze jest jednakże ta okoliczność, iż ta część kodeksu, w której się mieszczą Summa, Statut Wartski i tłumaczenie Statutu Wiślickiego składa się z 4 zeszytów i że tłumaczenie nasze zaczyna się w środku 2go zeszytu, przedzielone od Statutu Wartskiego tylko jedną kartą, później, bo odmiennym charakterem zapisaną. Oczywisty stąd wniosek, że dopiero po ukończeniu Statutu Wartskiego zabrał się S. de Oppatow do pisania naszego przekładu.

Z powyższych powodów musimy tłumaczenie nasze powiązać chronologicznie z Statutem Wartskim. Tensam kolor atramentu zaś upoważnia do przypuszczenia, że pisarz bezpośrednio po ukończeniu Statutu Wartskiego r. 1460 przekład Statutu Wiślickiego pisać rozpoczął. Ostatnie pięć stron pisane na innym papierze, odmiennym, bardziej niedbałym charakterem i bledszym atramentem, były niezawodnie pisane w kilka lat później — około r. 1469.

W rzędzie przekładów polskich Statutu Wiślickiego zajmuje nasz rękopism po tłumaczeniu Świętosława z roku 1449 drugie miejsce i to samo nadaje mu już wielką wartość pod

VI

względem badań prawniczych. Niemniej atoli ważnym jest on także dla badań językoznawczych. Uczony wydawca Biblii Królowej Zofii prof. A. Małecki przyznaje mu w rzędzie pomników dawniej mowy polskiej pokaźne, bo 5te miejsce, ubolewając przytem, że nie został dotychczas opisany i wyrażając niejako powątpiewanie, czy kiedykolwiek będzie ogłoszony drukiem. Uprzedził życzenia uczonego profesora właściciel biblioteki kórnickiej hr. Jan Działyński, gdy zamiast w zwyczajnym przedruku postanowił wydać Statut w wierniej podobiznie, którą w imieniu wydawcy oddajemy niniejszem na użytek badaczom naszego prawodawstwa i naszego języka.

Dr. Zygmunt Celichowski,
bibliotekarz kórnicki.

Naczinayasza Statuta Krola:
Kazimira w tymczasie boze atko
napisany Odyz podlug wysma
nawky wszelky czlowiek w mlodosci
gest podobniejszy Krolowi / y wszelkye stwo-
rzenie swiata gest wietrzawazze samo
w sobie Ale przyrodzenie czlowieze wychley
sya skloni podlug swiata Krolow nys pod-
lug swiatostosci Krolow atz koly podlug
brzadzenu boskiego stworzeni myelibi Krol
czny / wierny / sprawiedliwy / spokojny / aysze
wosposzone lakomstwo / atz by sprawiedliwoszy
wchyle skloniono Tedy zgoda y pokoy miedzi
ludmi by zgynaly akasdy czy by sya genu
lubyl wczynyl ale yse nawiazsza dobrocz
gest odwdzi naswieze sprawiedliwoszy mylonacz
czydego wiedzpacz opzego a swego podlug
boskiej wolei y miłoszy wzywacz przeto aby
wzgodny wzychnali azgodny przesprecnoszy
myeli wkladi yprawa sa przewazze boze
wstawiomy

Kazimir z boga miłoszy Krol polsky
wyznawczami tymto wysmem chacz
aby poddani Krolstwa naszego a nawnia
polskiego obogego stadla gedem z drugym
porzesne byl / a gedem drugiego wiewasza
Ale sprawiedliwoszy dopomagal przeto

2
Z osobney rady wyzelebnego orzeka Ewanga wa
rosława gnyefniewskiego koscioła Naczynby
Kupa / Yteż prelatow ystolnykow wojewod.
Oyczerzy y pospółstwa sylacty naszej yrie
mye polskoye by wiezney pamiaty wklad
abo statuta wstawylismy. Ktozek podpysmy
gatz aby ge wziali nozem polskoye w sycy
zachowali pod narzeczemy naszej miłosty Orz
czaz wyiny wyty Ewagaty vlozoney Bo za
sto kroczy by acz acz myebadze sya bal grozy ale
sya badze bal wyiny.

m
apoczątku Sadow / sadzacz strony
tylko mayacz boga przed oczyma:
aby zlomcze prawdy a przedawce swego sam-
myenia yczy nalezeny myebit / aczytrostca
swa sprawiedliwosc opuszczyszy by gedney
strony e druga opuszczyszy nie przysiali.
wkladami aczy myebit sadya wybrami moga
nafa / albo gego namyestnyk / opuszczyszy
bogatny boga bezacz strona gedna z dal
abo skazal yprysadzyl odzedzyna / abo ogyn-
ke rzeczy przed sad prawno przywiedzony nie-
sprawiedliwie wczaszawacz druga strona tedy
strona wczaszona odzowie sya by wyspkem
stoly wyke gest obyczay w sadoch polskoy
yke sadza ktoremu wyina dadza w epozy-
fze wyiny alyz by gego dokonano / palwa.
by badze przekonan / tedy luyyke / albo
trzy grzywny strony wczaszony przepadnie.

3
Bwyna ktora wreczona pyatnadziesca, sesnomet
ma dac temu ktorego omyeszprawniedkwe &
zdanie wyzwal ko stolo wyzsemu!

arostaw z boga myloszi Bwiesn-
yenykwyey tzykowie Saczykystep-
postawpomy wazdem obeszzenia wobyazde
ytesz powbaze Cratorskiem wsem pospoly-
ze tymto pismem dawami wiedzec, yf mye-
dzy ofwieczonym ksyadzem panem Kazimirem z bo-
ga myloszi Ewolem ypatronem naszym strowy
gedney Abodzaty bratem naszym mylny kysto-
pem Cratorskym strowy drogey / porofylo
fya wtektore watypenye odessyaczyni ygyn-
ke czlonky ktorez nadole polofylysmi Obye
strowye wtektacz swego samnijenia waficz
dobrowolnye kromye wfego skladu ychytroszy
ko twardostzy swey y swyicz namiestnykoy
owfytty rzey y czlonky tzy ktore tzy sa:
polofony nanas spofyzi yacoby narozgodzga
yfalygca ygednacza / przygwatego / dawajacz
yposytracz nam wfytgka mocz abyfmy krom
wfego sadu prawem gednym tako duchow-
nym yaco swieczskym wtektacz podlyg na-
fey woley ko stalty przywiedhy / przeto my
z boga pomoga / a mazon madrostzy napclniw-
mych Gwada / z dobrim wzmyslem dla poboyw
pospolnego yopory kofzelney moga fbyby
oby stoy / wkladami myedy panem Ewolem
Ates kystepem Aby gdy ktore drappesza.

Dzefiacziny albo gwałtownie rzeczy kosztelnych
był należon ma być w pomienion slyatwa z v-
pomienianym zamawoda acz by leżał w slyatwie
mimo kiesz mofyacy Tedy kumpeze podnym
badaczy stowzy dawajacy dzefiaczyna mawa być
spanem klagry aż do dosyż wczynyeniya Ogdy
by też wiektora panis pana wmemajacy albo
wczynyacy stonach badacz dzefiaczyna wstar-
gla albo zdawiebyla / też tym obczyajem
ma być klatka

Orany kapłana albo szaka

Orany kapłana też aczby kapłana albo swyago-
nego szaka / gdoze boleby zabito albo wa-
nyono albo wgnaczstwo wpażono Tedy ta par-
vachia ma być kalydta / gdoze slybka boża
nyema być taku dlugo alyż wynowaczcz
badze wydan Bystrypowiy Ogdy by wynowa-
czcz zbywał albo wczel / tegdy kumpeze oncy
wby / albo myasta mawy przyspady / yaco nie-
mogly yac wynowaczcz / yaco wbyly przy-
czynze smerezy zabitego Tedy Bystryp ma
daz rozgzeszenie / alyż wyynowaczcz ma być
powolan / alyż przez kogo kole by był wlypion
ma być wydan Bystrypowiy / yna

Acz by pan chczal skypicz dzefiacz-
Tedy stowzy kole by pan poswey wby de-
fiaczyna chczal by kypicz ten przed swy-
tym Jacubem ma targowacz sprelatem sto-
zego gest dzefiaczyna / palnyaly zamieszka
tedy prelat kromwe wbygo nagabania pana
dzefiaczyna moze przedacz komu chcz /

Szego ma być dzesiaczina dana

Tęz gdzie kole plug wogrodzech thodzy
abo napoly / tęz dzesiaczina ma być spelnna dana
wygiamy / rzeza / mać / kapusta / Czebula /
grybe / vřitky / ogrodne naktore motyka albo
rodlem vřiz moga stęz dzesiaczina wyegest

Odzesiaczina konopna

Dzesiaczina konopna tako vřtavjamy vdy
kumiez galim plugiem vřtorem ma voli
abo konve / a ore ma datz vřramionych konop
py / čtyřy / čtyř / akton polowiga / pluga / ore
dvice / kęze / story vřema / čtyř / oraz / ten ma
být vřivolon od dzesiacziny konopney

Onielika klátwa Interdict

Onielika klátwa ktora vřczona Interdict Ta
ko vřkladamy / vře gdy by ktorymoli oby
czagem przydal / vřa / bęc / Interdit / vřbracowie
tedi / vř tamo mąya / trzymacz / abyć / poslořny
ale / kazymierz / tęz / gest / podle / cracova / nad
vřřta / vřema / tego / bęc / poslořen / any / kęparz
vřtak / vřř / cracov / omřch / mřast / klátwy / vřema
bęc / poslořen / Tęz / vřkladamy / vře / gdy / klátwy
do / ktorego / mřasta / vřřy / abo / koscıola / / čtyř / kę
wie / vřřpy / tam / vřemąya / spřevacz / tako / dv
go / alyř / vřędze / zonego / mřasta / Orto / tęz
vřřvocy / vřblatem / tře / dny / vřespręvano / the
vřřlamogem / ale / vřaco / vřřchlo / klátwy / vřędze
tako / ma / bęc / spřevano / aby / nabęřnoscy / sercz
wiele / ludy / dly / gednego / zapřeklego / od / vřřřpy
koscıey / vře / odpadaly / ale / gdje / koly / klátwa
pappeska / będze / dana / ktorey / my / mogy / datz

Norgrzeżenia myomamy chcemy aby w swym
gry kopra przykazanye rzadnye a obyczajnye
zachowano Ale o iudikeze to trzymajacz rano
gesmy piwney polezyli

Przygwarze Statutk odziemian

Yema bycz zadzyn acz podlug wozrozenia
czasow obyczaje albo wbozenie ludstke
sya odmienilo by / gdyz masstwo nyetyleo
w sylach czala any czdnostzy harnakoma
bycz seznanio przeto my Kazimierz z Boga:
milostry pospolo zricerstwem naszym obcz-
zawsz to z Boga pomocia yse oddanmych
czasow wzienbach Krolestwa naszego czasto-
kroc wszadzech nyepodlug zgody Ale podlug
swytk stow smyslu astarych laty rozumow
wzeczy przednye przesle wozmagyze sadza /
Temo ta rzecz tako / agynszemy tak wzetz gy-
nabo Dla kterego rozdzierawa wzeczy myazy
naszymi poddanyimi gadky ymieszania
porozdza przeto Kuchwale kofey ymieszky
gogo ymieszek swiatych / a nawszetk naszytk
poddanytk vlozyhsiny tho myeszanye sadow
bycz klomyono thczacz / aby odk tychmyastk
as nawieczne czasy podlug tych Statut wofy-
stczy pospolize sadze ziemie Krolestwa na-
szego rzadzyh sya w bada sadzy cz stesz ta
ysa Statuta pylupe zachowan

Twardostz tych Statutk

gdyz wklady ubo Statuta nyesa any
maza bycz przyppany weszany myna

lym ale badaczym albo przyszlym wzięto chęci
mi aby naffe wkładi y Statuta / tento czas w
wyszyci słozone wżyczi giemjanie przyiali
Odzedzina wsaşpedstwie

dyż by kto przed sad pozwal nyekogo
odzedzina wpienwadzoch zastawiona /
agdy by go kwsado przywal / azatym gdyby
samymen naroczze zawytuem nyestal Tedy
porwod abo wyszczec dziedzina otrzima ppe
mjadze samyżezomy wozoczyszcy

Skosand ogranicze

Zastobocz miedzi naszymi poddaniami ogra-
nicze gadky bywaja miedzi ktorimi na-
klad straw y szylnych roboty rostawnienya
bywaja ato wzięto yże miedzi dwiema dze-
dzinama stwornieny abo rzeka plinye a wzięto
acz dwie dziedzinye znow obapol gedney rzeky
posadzca swa Tedy by kařda strona swoy
brzeg ma wadzycz yprzymacz agdy by rzeka
mocza swa ale nye czlowieca / wyszczyszcy
pymy byeg gynyym byegym swa obwozila
Tedy ony brzegy ktorimi przywey woda rzeki
czekla dziedzinyam bada zagranycze / a kumjece
zobu dziedziny wouem seferze wolno rybny
moga łowycz Nnato mowymy nyj acz by
tez rzeka mocza czlowieca gynydy obwozila
na / awszakos pymy byeg miedzi
dziedzinyam granicza czynia
Kařdy ma staz pod swa choragna

7 : Kawao rycerstwie nielctorzy znaszyc ryc-
zerow maiaz nasabie rycerstwa czeszc
Bdy nagradzech naprzeczym nieprziaczelom
Bada posadzeni albo nawallach / w spali obizuy
nieptucz podszadna choragwa Oto przeto aby
grozy wstach / albo prosey swa wchowali, kto
raz to prosa gyny panowie pod lny wzadu
gym postawionego miodzi jeba poczyna
Abogem szj geyr czlowiek ktorij nieprziagze
swemu szalw przeto wkladany aby szady
kiczey albo prosti slachczyc pod swa choragwa
szalw aby gdy przyda waltij wmyalby swe
mieszcze pod choragwa odzyczey / by obronie-
ny swey choragwie Szabwali od wiatmiasz
ktorego tako nieposluszne nam wydadza prz-
ez naszego Komornika pod ktorego chorag-
wa myalby szacz Tedy konie tego rycerza
albo slachczicza przydawany pod Komorzemo
Wymny ma bycz dan szakala dluznykowij

dy yeden drugiego przepze szadonwie a
szadza gy wymnego szadz adlug albo ob-
torakole wicz / ten od szady nyema odstapcz
alyz dosyc wczyny Ale yzje nielctorzy swa o-
szalnoscza / albo tez dla niedostatek szadany prz-
od szaden / dosyc kinezczymy szj prz precz od-
chodza przeto chczemy aby tazy szato wykad-
ney wymny niepodyalij Ale gdy bada przepareczij
szadonwie maiaz bycz danij szawalka / walcimij
szaczstwa wczyna / tegdy yoz od szaczstwa bada
wyzwolony ale odlug wczj wyimofszj szlodzestwo
oto waczstwa nyemoga bycz prozmy
Odzyczekowany w wynach

Zaaklady niektorych wzadci tchzemij polozyc dia
wlostwa naszych poddanych Bo nawzylisja
lukomij sadze y gych wzadnych I fe gdy mek-
torij fremianij wojna przepadnie sadornie
Tedy byora zaaklady a przemyzgo zamyszlania
miedzy soba dzela lasky any imlosyerdza-
fadnego wemanyas przeto mi tchaz ten
obiazaj batraczyz (wstawianij aby sadza albo
wogewoda / albo starosta / albo oprawca / albo
ktowole gych namiestnik / zaaklad wepmije
owyna / na naszem fremianijnie kagatem
albo wlogem slachczyz / albo prozem tcho
gest konie albo gynze bydlo / albo ktore kole
gynze rzeczy / wemana wozstargacz / any dzelicz
miedzy soba ale gestli bymije tedy batryden
Ogestli leze tedy badwie miedzei maya bycz
chowany Oto lubo sprawnie / lubo weszpraw-
nie zaaklad badze wzat owobalof ten cziggy
gest zaaklad wedw miedzei maya wipra-
wicz / pakliij ni ewyprawyl / any tchaz z
wyprawicz Tedy ten zaaklad tyto sadze
stozymie miedzi soba maya wozdzelicz pak-
lii czy ystij sadze albo gynze ktowij nam-
prchv ja wypisany przeczyn naszej wo-
ley wczymij / Ozaaklady przed czasem wstaw-
wornij miedzi soba wozstargali Tedy temu
cziggy gest zaaklad / lubo badze koni albo gynze
fivierza / sbeoda podlug opacowania maya
adoficz / ayzwyna pnatnadzesza / ktowacz
tchze batrona zaaklady swim samnyemij
ma poprzyssadz

Oprezaczij oczizowey y synow

la tego yże pynowie zoczem gedna krowia
sa spoceny ayakoby gien czlowiek nuzdzi
poda sa przeto zwydzumi aby poby oczecz zyw
kadny syn swex pyczaczu nyenofyl gedno oz-
czowex pyczaczu wfywal
Szoltys ma narowyna gecharz

stawyamy aby kazdy szoltys tako duchow-
ny jako swieczkych panow podlug swex
moczy kazdy swami narowyna poczagnal
Duchowny maja gecharz narowyna

Otrzebno gest aby kazdy prawa swego wfy-
wal ale yze czasto kroc duchowny wocz-
czyfnye niestekawa praw amy wkonow kro-
lestwa naszego podlug zemian aslywarkty na-
bey nyepostawiyat owfaboß krolestwa na-
zego jako gynyby ziemianye pozrywajac /
przeto wstawyamy / aby kazdy duchowny oczcz-
yna podnamy trzymajacz podlug saczynko
gynienya nabafda wyprawa swami poze-
chal / Ogdyby nyechzal narowyna wojny
gecharz tedy gynienya ma stapycz swemo
brato / albo blyfnyemo przyzodzenemu Ogdy-
by tego nyechzal wczynicz amy wojny posta-
pierz / tedy tjo gynienye tych duchownych na-
nafa pracza przypysugemy ktorym owfeyby
milyzenye wkladamy

Wdowa ypama ma nyecz rzecznika
ze dla krechtoczey panienyskych ytesz dzie-
wiczey obczowanye maffije ma bycz od-
dalono aby gdy ony kogo pozowat / albo

ge kto pozownie namyeltori wól - albo prawo Tedi 11.
chczem aby Sądza swego podpada albo gynszego
namyestnika tej panicy ysgrey sampietzem
dogey gospody ma postarz / przed ktorym bęto
rzecz ma poleczyć swa swemu rzecznikowi albo
rzadczy / albo komu swa grey bandze lubycz

Opospolnem rzeczniku

Ze gdy wżelkij czlowiek sam swej rzeczy
drugi niemoze przewiez / przeto chzeni
aby kazdi czlowiek ktorego boli sadla bandz
przed sadem sobie rzecznika przydzyl z soby
tego rzeczniaka /

O Rozgodzeniu Sady

Ze rozmagiczi sadze rozmagicze ortel wydanayca
arzechy czasowoz podlug swej wolej rozsadzaya
przeto chzeni aby Sadza jeden perony osobny a
swybrany byl / wkracowie a drugi w sadomij-
rzy agdy my ktora zemya przereczona / wogedzeny
Tedi Sadza ypodpadek tego powiatu na naszym
dworze mya byc wstawiczym / mocz Sadow
yrzechy przednamy wznawayang a orzechy dze-
zynne daley trzech nyedzel rok w nyemayadaz
Ale gdy badze galoba odzedzina tedi Sadza albo
podpadek / przereczona galoba przednamy ma
wypowiedzesz a my zryczerstwem naszego dworu
ta ysta rzecz rozgodzimy / procz bysmy bili nie-
krozny nagabanyim pylnym ogarnyeny tedy
kefzyz albo przynamnyey rzyzem ko Sady
ypodpadekowi poleczimy ktorzy taka rzecz dzedzy-
ma podlug sprawiedliwosezy rozgodza
Wkazdem powpacze ma bycz Sadza

Stawianymy abí każdy wogemoda miał
swego Sadza wlożonego To jest Ciarowski
gednego a Sadowyński drugiego / yżesz Starosti
moga niyecz każdy swego Sadza

Ogodzynne Syedzenia

Przewy ten był obycaj / yże any godzinny
any czasu trzymano przysądzech / Czaso-
krocz czy ktorzy mieli czo sprawować w sadze
alys po obiedzech obzarwsky sja / a opywsy sja
przychodzili / ktorzy czasto krocz stolecz sadony
nagabali / Osprawyedynowosz omfseby zatra-
czali / przeto aby czas ygodzyna Sadowy była
sprawiedlyma / Stawianymy aby odtychmyast
Sadze każde sady abo voky sadzili porzarysz
oderzawania aż do dzemiatey godzinny / to jest do
południa / agdy by tego dnia wżytlych rze-
czy nyedobowali / Tedy kromie wżazemna sron
wprzeczyego dnia do teyże godzinny mawa po-
żywane wosprawyecz /

Orozgodzenyw rzezy w sadzech

by łaczniyey rzezy w sadzech odprawiali Ch-
ceniy abí Sadze nyewasacz sobie perfony
bogatego abo wbozego / ale podlug wżadu po-
żywawaczych / to jest Sapienza / wyścizem woz-
wawsky wysłochali / a wysłuchawky wosprawili
ale wżad pożyczawaczych / wysacz podstrace-
nimy swego wżadu / ma powyedacz nygedne-
ny wrothko nyeczyniacz / ktorz to podlug
pozerwitych listow wozny / glosem nyawowacz
ma przyzywacz / tako yżesz / to przewy porwad
tego wżawey odprawytz / atako aż do ostatycho

vzeczij pakowali strona Kromija przycini ktora
by swa mogla wyprawicz. Eo sady niestala a
przez woznego trzykrotz zawolano niestala
ani przez swa ani przez posla. Tedy gyszczony
kaza odstapicz. Adruge vzezy pilne rozynwiaz
asz dokonicza. Pakowali ona strona trzyk-
rotz zawolana przez woznego przydzewiatey
godzinye swa niewkasz. sadzam. Ogdyby sadza
thczal odstolca wstacz, kopalz trzykrotz ma
bycz wezwany. gdy bole niestawie, tedy ma
bycz zdany. wozem badoze po balowan.

Oweczzeny Sady

dyby kto Eo niestawie gdzie to sadze sied-
lyby Eo sadzeny Kromije odposzczenya
wstapyl abo potrebyzmy niemial. To gest Eo
proszeny lista pozernego iato wzynyl swa sy-
mwaloscza abo wfalnoszcza. ten Kromije wsego
odposzczenya przypadnye wyina vzezona wyath-
nadzessczaz

Gdzie kto ma sadzycz

adze majacz sadi polozone wswalibi sobie
w obyczaj niestawie yarczij gdzie Eo sadze-
ny wybyracz. ato strony vczapawacz. przeto
aby kazdy sadza wiedzal gdzie ma sadzycz
chczemy aby pan Ciacowski w trzech niest-
och. To gest wbracowie. w andrzejowie w
wysliczy sadzil pakowali to gynagey vcziny
ab adze sadzycz pogynym niestawem. tedy od-
mego moze bycz odeszwano. jako niestawem
sadzey. To yste wstawiany opanye Sandomyr-
skiem. Sloszebnyk tako ma pozynwacz.

14
Je častoťroz przez pozerne listy biywa voza-
benne ato przez sadze / przeto vstanany / abí
Inšesnyš / tým obyczagem pozymal / Bgdy
ktorego zemianyna / ma pozymacz / tedi do gego
wšy gecharošy knieczy wygodnego nyerofa-
yacz / any gabayacz dowrotz onego zemian-
yna / przygecharošy swa laska ma vderzyt
w wierzege / dgego zawolacz / powiedinat
pryczyna ktorego sadzey przykazanim akto
pozyma / aocz agdy by ypana v knieczy po-
spoly myal pozymacz Tedy tymže obyczagem
laska w wrotz každy knieczy vderzywšy
ma pozymacz /
Opozwoch kogo ma pozymacz

Je yže častoťroz nyenanysty dla siem-
yanie wzali wobizay / abo dla nakladu stwar-
Bdy pozymaya pana nyektorey wšy / tedi kro-
nye wšy y knieczy pozymaya / przeto chge-
ny yž gdy ktory zemianyn takje vczasenne
vzini / anyewymne knieczy bade pozymal
ten przepadnye wyna vczona pyatnadzesca
Ale gdy by knieczy byli wšy / tedy ma každy
go pozymacz osobno / dowrotz gego gecharošy
alyaska vderzywšy / przyczyna ma powiedzeg
Sampierza przedny ma pološyć
Baloba wšytku nalysze pozewnem /

Przydawa sya častoťroz yže dmozanie
naszego dworu / albo gynyšy ktoryz kole
przed nas / abo przed sadza naszego pozymacz
chytze / arozmagite baloby / wymyšlaya dla
včasennya stromy apotapvenya / przeto my

chcąc pomocz obiemu stronoma wystawiany aby
odtychmyast czy ktore pozowa przed nas albo przed
naszego sadza dobre adlugę y myeli rozmyślewie
na odpowiadanie przed sadem aby takymy chyt-
roszamiy albo chytzýmiy kalobami nyebylu przeko-
tizemy przeto chcemy aby sypverga albo porga
przedny kaloba wbythka palosyl nalysze pozemnem
takoby nyebadze potem nize przylozono ko kalo-
bie tako rezhdy by kto byl pozwan odzedyzna albo
owychka omnia pyenyadzy to gest ocztwedzeszty
grzymien temu ma bycz dan pospolity rok przez sa-
dza y rzy nyedzele Ale gest by omaly dnyg albo oflowa
tedy nazayotiz rok gemb ma bycz dan

Slozbeknyk ma pozwach zwołya sadzey

zastokroc przednas skarga przynasana kabo
slozbeknyk albo wozny gędzacz pozemiam ko
lestwa naszego w boga slachta y tez dwchornym
w sy nawczyli sya lypcz ato kromia saduey rym
y kromia wolez naszych rzadnykow albo sadzy
skladany namye pozwy adawayacz gym wolez przeto
wbostwo wbanysy sya groz gym pyenyadzmy goto-
wymy przepuszkaya dla ktorey chytowoszy chcemy
aby odtychmyast nase wbostwo nyedwadzono Ale
etoz gedno tho sluzeknyk wozny tedi gemb liczc
ma bycz przezono a gymienye wbythko na nas
ma bycz wzato tak tez vyna przepadnye gdy by

**Panowie nyemaya przychodzye przed
Sad z bronna raka**

la przyrodzonych albo przyiaczol albo sleg nyek-
torzy przed sad nawczyli sya sylna morza prz-
ychodzye oth grozamiy w sadze zastokroc wny-
astwo otzymiona wbostwo potapyayacz przetho

Aby sva tacy wszagnali / chcem arzby to ktorzy
nie / poewy wina kystalo nasem kromy wpe-
go odpuszczenia ktora rzeczona piamtynadzesza
Zlofnyk podlug zaslugy ma czyppecz

Z Przydawa sva zastokroc yk gdy wnetoryz :
bywaja pozwan przednas oblyznosc o
niektore win / tho gest ogwalt / abo zlodzeystwo
wziali sbe oblyzay yk tho nye swa wola / ale
przykazanim swych panow / abo starzych czynia
ktora to wymowa odzlofzy yd swewy czasto
kroc byk wyzrodleny zsof emy wzali yk tho
bylo przeczynko sprawiedlnosczy boszey przeto
bojagny boga mawacz przeczyn temy ustanwami
yk gdy by ktorego zlofnyka / przednas abo naszego
wzadnika pozwano adoknano tedy sadna wj-
mowa nyema byz wyprawyon / gedno podlug za-
slugy ma czyppecz / ytek ma odpowiadacz wymo-
wy nigedney swym panem nyemawacz arzby tez
nato ukazowali przywylege / abo ktore twardosczy
nasze / abo naszego namiestnika / ny dla rozumo-
benia zlofzy myedzy tacy my (takweto listy odwo-
lawamy / y kazemy ge zamycz myecz / gdy byto
odzedzyna abo gynsze rzeczy przednas byk pozwan
atonto stacz by myechzal amy dbal / tedy wzembale
kade pozalowan ma byz / zdan ayskazny potapio-
Sadny kromy powody nyema byz / ny
pozwan

Z Aby wzadnicz abo gych namiestniczy abo przy-
rodzeny / abo slugo gych wzach to woblyzay / z-
gniew / chacz stawy a robotny nad ktora kole per-
sona wczazyc / abo chytrosza namich / niektore
prienyadze / abo gynsze ktore daly wzacz natyiste
pozwy / dzynone arozmagyte woinawdoya / przeto

chczem aby taky czy go pozowie kromy powoda ten
 przypadnie v ony rzeczona pyatnadzesza temu kogo
 tako pozowie przykaznem tez sadzan v podsadkem
 aby od tychmyast kromy powodu niewydawali
 poznow, nastorem pozwie ma bycz tez przy czyna
 oez ma bycz pozew

Gdy odpierawa kym vs byl wdalekych stronach

dy niekto odziedzina byl by pozwan a odpierza:
 czastokrotz chytvostza przed sadem tako odpierza
 vs v potv abo sam w gnyfych stronach / ato przeto aby
 wlofuenmy dziedziczowiy dziedzina odzysnal aten ko
 dziedzinye ktori tako odpierza mowiy aby nicze nie-
 myal / atako ota ysta dziedzina wiechze odpowia-
 dacz przeto chcem aby gdy pšov abo sam moza sa-
 dzey nadziedzinye katora sva dzeye abo wpanochy
 ko storey ta dziedzina przyslvoda badze tze my razmy
 przez woznego yawno wywolawacz ko odpowiede-
 my przypozwan dawacz gemy pewny rok y mie-
 szcze agdy niestaniv ko odpieraniy tedy sadza
 podlug kaloby powoda ma skazacz atego miostalego
Odzeskomany dw woly / zdacz

owiedzielismy sva kabo gdy niekteri ziemianiny
 onieposluszenstwo zdany badze nadzeczbowanie
 tedy gdzie by niwano wzacz kesz wolem thy wozna
 trzydeszty abo czterdeszty ony sly ge przywvoda tam
 gdzie by sprawem niyeli stacz / tym ge niyedy sba
 wozerna przeto vstaniamy / aby opywie niyeposl-
 kenswto / plusebniv sedvicama pachaltzoma sadzey
 ma gechag dorosly tego zemianyna / atamo gestly
 sam zdany w wvnie / maya mu wzacz dwa woly
 Asaly tez zdany kmiyeczze tedy kmiyeczowiy pogednemy

wolę To też owtoze sadne niepostupstwa czynięz
przykazygem dwo wolę Onak męczy pogodnemu ale
otrzeze az przypadnie Tedi to ocz badze pozwan
nia swaczycz ktorego sadza ma osadzyc Tego też
nieoproszamy / aby tży woli tako wzate Ewmię w
tego obwazenia karmyaz leze chorami dwe nje:
dzeli azymie thydzen opotyż dmyoz niemyra
wymy Ewmię ktorey wim nam / abo naszym sadzi
maja być przypadem To też thzem / gdy slysz
nos przydzekowanu myktorego zemwanina spa
tholky sadzey gwałtem wewsy abo przedewsy
abo wgramyżach / abo zagranizami / abo gegokm
yezow był by odbyt Tedi taky zemwanin
nam abo naszym sadzi przypadnie wina pnaty
nadzesza / azaklad temu komu przypadzon był
sadownie / Druga wina też pnatnadzesza ma
dacz paktwalibi wospora zakladu tako skazane
go / wim tako przypadlyz niepostupyl azymie
meczczal dosyc czyniez / suad dla mocy
tego sadza wesmial by go dzekowacz Tedi
tako czyniaz przypadnie nam wina rezona
siedmynadzeszatk /

Wina ktora rezona siedmynadzeszatk
le yże wina rezona siedmynadzeszatk y wko
mo niema być skazana gedno naszym sadow
przeto thzem aby wiadano / gdzie abo ocz ma być
skazana Naprzywey komu dadza wina opozo
stwo aniemoge by sly wyprawicz Dwoe komu
dadza wina ogwalt / abo o rozboj nadobrow
olney drodze a niemoze sly oczyszcycz / Dzeze
gdy kto meczczal sadu naszego przed sadem nje
za / abo korda dobyly / czwarte gdy kto tego
sadownie otkora / adadza yskaza dosyc yczy
nycz / atento wzgardy dosyc / czyniez / omi takom

postawimy by do dosyć wezmieniy wspomnye odsadu.
oddydze czy w sztychcy tako czyniacz, ta vna maya
bycz potapremy

Odzeckowanuy Benivan

le vbostwo czastokrog naczystk yskody niemale
czyppa przeto ybe nyepodlug sprawiedlywoscy
ale wyrazey w sposi swa mocz vkazuyacz. Ew dzecy:
kowanuy vabo narwoyna gvada, natho nyemnyacz
przyzwolenya odsadzey ny przeparwky badna vna
ziemianyna albo gego kmieca drapystwo czyniacz
przeto chzeni, aby sadza, albo podsadek ewdzechkow=
anuy nyewyazey postal gedno dw pacholku sstose=
bmyem sadza tez nyema kazacz dzechkowacz ny kogo
przezvni albo alyz sadownye badze zdan nadzechkow=
anue pakniali to ktori sadza gvnazey vczni mocza
albo smyalosza swa kazacz kogo przez vni dzechkowacz
atko dla swego posytko. Tedi sadza temo kogo tako
dzechkowano bydo albo gmyse rzeci, tako wiate albo
gego kmiecowy, acz by tez byh dzechkowanuy, powiada=
vaczym asurkaczym yz nyefjanymedlywie dzechkowanuy
kromye skodi vobrazenia ma wroczycz adacz narakoy=
nyie vobperwam gvm polosymy nasprawa albo doko=
nanye swcy nyewymnoscy pakniali dokonava swcy
nyewymnoscy Tedi sadza albo podsadek zabazda psona
albo kmieca tako dzechkowane panowytch kmieczy po=
kopy albo przepadnie vni rzegone mycznadzessza

Powod ma pozwacz Sampyercza

owad ma pozwacz sampyercza, gdy naroko sampyercz
stanie apowod nyestanye, tedy sampyercza ma
bycz wyrwoloy a od rzeci przez powoda pozwanie acz
by tez sampyercza niestal sam albo przez posla Tedi dla
nyeposlysemystwa ma bycz pdan w wyymie dw waly

Zastawie dzedziny patrz

vchla rzecz wnyektorych strkach gest potrzebna
abo tez wneyotrzebna. a w fakof przyjadzech a
rozgodzeny w rzeczy wychloz wemal bycz dzerfana
przetochyem godby mekto byl pozwan, pyrwie
wtore trzeze by odpowyadany na baloba dowodu
atento wnyestanie Tedy dla tego wnyeposkofonytra
natrzeczen rok ma bycz zdany a powodony
ma bycz przysadzona wolostna dzerfana yma
bycz dano gemo wedzedzina w wyzazanie a tym
pyrzeza yuz ma y odstapycz ystraczycz owyeych
przez przyadzenia naszego sadzey aczliby byla z
baloba odlyg abo zastawa a powan pyrwie
wtore ytrzeze atento by zamnyesz bal abo
stacz wnyechzal by wyprawnieny zastawy tedi
sadza ma przysadzycz wbystko tzo gest zastawiono
powodony ydacz w wyzazanie aczliby zastawa
wnyestala zatych pyenyadze wktorych by byla za
stawyona a powad abo tzyge byli pyenyadze wkt
torych by byla zastawyona wnyewczymyl sadney
wymowiy gedno proscze zastawa przygal wyne
nyadzoch Tedy ma bymnyecz dosyecz natey zastawie
Ale o cz sobie wymowiy ktora przyczyina przyza
stawie malego abo wielikwego gnyimienya Tedy
malay zastawa wnyemnyeszcz wpyenyadzoch Tedy
gemu sadza przysadzycz pyenyadzi dopelnycz
aczliby tez zastawa wyaczey nygltay pye
nyadze wktorych zastawyona Tedy ostatek
ma wrozycz temo czyya byla pyrwey

Odoswytchzeny gwalta

szeto aby potwarz drogy wnyemnyala ch
zemiy aby ktorego koly sadla wnyepowoyony
p
fwey czyy czlowiek ataly koly gwalta przed.

270

sad blyby poznan Tedy namy dobrim swiadcetwem
ma byz dokonat Pabynalito miedzade tedy wloz
sua raka przyspogroszy sam odbadze Gdy by
miesztorzy bili w zgodnem powiecie albo podgedna
pragna a geden drugiego chczalby ozlodzeystwo
miesztorzych rzeczy wyznacz przed sad / tzo ma wzi-
niec wstli rok minie Pabynalithe wzmij powoze
geden a kaloba namy ozlodzeystwo chze wzmowiz
tedi to go badze namy mowiz swiadcetwem ma namy

Gdy by mieszczanin dal dokonaoz
sweno nabozg albo rozicil przez zapysy

vs chczat koniec wzmijz prawom / wstawianij
vs gdy by miesztor mieszczanin zemianinowij
dal sweno nabozg albo gynka ktorz kopya albo
pokryczil kromia zapysy naktozem to prawno
stal by dug Tedy mieszczanin swiathky ma do-
konacz swego dugy nazemianinijie aczby swiath-
kom miewial / tedy jego zemianin wlosta
raka odbadze przyspogroszy

Odoswiatzeny swey slachetnoszy

odzay slachetky odrodzizow pochodzi a sy-
nowie odnych porozem giny tez doswiat-
zaya swa byz slachetnego rodzayw przeto acz
by swa miewto miewyl byz rodv slachetnego
gynsi by temu miewierzyl Tedy ma doswiacz-
czey kescza masow swego rodzayw ktorzy tako
mawa wyznacz przyspogroszy vs ten gest bratz
naß ygest spoboleniya oczizow nasych

Odoswiatzeny ran

Est przyplo przednas kabo ptoce szycainiz
Jana gest go wramyl barzo nawlizi Tedy

Jan pyciora poznal przed sadem Balwyacz namy yfze go
wranyl Jan rzek yfze ya gesm gy wranyl ale zge-
go poczatkowym Bo on mnye przywy wranyl ana-
to ya mam swiatky przeto my Janowiy przypadz-
lysmi doswiadczyz na pyciora, przeto yfze go pos-
czygnal nawlicz ygesm gy wranyl Bo pyciora nwe-
odeymowal swego swiata ale swa myszyl swet
krzywdy **Ozlobczytwey pczol**

p
Pyciora kalowal na Jana przed sadem lubo pczoly
abo dzienia tego nocna rzecz gego kradmye
wzanyfzy doswego domu dowiosl (chczacz namy dos-
wiadczyz ale Jan zaprzal rzeczy zlobczytwa,
rzekacz ya swoy miod yawno do swego domu
przyniosl Tedy smy pyciora pytali byl ty by kto
czjo by widzial gdy Jan wozanyfzy miod twoy
wiosl doswego domu Tedy pyciora wemayacz swia-
tkow rzekl yfz swiatkowic sa zmarki wemam
lym doswiadczyz Tedy my ustanowiyfzy przy-
padzylismy Janowiy wlosna raka przypaguyfzy
oddyz / ato tako aczby Jan wosbul przywy
porwion weczzy **szobebnyka**
Odoswiadczeniuy swiatkow na:

p
Pyciora kalowal na Jana yfz cemu badal czit-
rzy namy Tedy Jan poznal yfz to uczynyl
przeto yfze pyciora morza nagerchanyfzy wodom
tego maczerz abo siostra abo pona, abo dzerp-
ka wranyl ktoraz rana aczkoby szobebnyk ob-
wony / cznal / awzaboz gynyfymy swiatky
gego chczal dokonacz ale gdy sadza szobeb-
nyka pytal / gestly widzial ta rana ktorz tho
zaprzal swa gey widzecz ale yfze pozaprzemy
szobebnyka przez zamieftaniya Jan dokonale

276
swiatki ktorimi swa Zarywode postawyl ktorzy
poznali vsz rana ta ysta obezneli przeto mi szi-
woski samony swiatki skazalysmi ystawili
przypuszcz **Odoswiatczeniu ran**

P
yotr na Jana kalowal ysz go wramil a Janusz
mowil ysz go yotr wramil anato sya zarywode
swiadczeniem Tedy mi natem rozgodzili tako
gesty wespwadze yotr Jana wramil tedi Jano-
wo swiadczenstwo ma bycz przypuszczono ale gdy
by kronie swady albo zatargniemwa Jan yro-
tia wramil Tedy podlug obyczajow yotr swa-
ranu ma po przypuszcz gynsego nie bylo
klaty tez moze swiatczyz acz by

O
Oswiatczylisni tego dobrze tako dla klatory
czastokrotz wspornie wiektorzi to wzali w-
obyczaj swiadczenstwo odrzuczacz ktorym odrzu-
czeniem gynia solne wzyssniemie prawdze prz-
eto otalze odrzuczenie tako wstawiamy kedy
eto by swiadczenstwo wyodl atem by to odrzucz-
no swiadczenstwo klata Tedi ten kom swa
tho stamie kronie obrazemwa swy rzeczy moze
gynse swiatki wyestz acz ge ma pakniaty
niemoze niwecz gynsich swiatkow gedno czp
sa albo bada wklatwie Tedy chzeniem aby
ten od logo clatwa wydana badze pod dobrim
zakonnictwem albo podprzysaga doszcz wzy-
niemwa tym to klacim rozgrzeszenie dano tego
dla acz by czy ysz swiatownie swiadczenstwa do-
konali aby takim przeczynieniem prawda niez-
agynala acz by ysz takim indzem klacim roz-

rozgrzeżenia wieczyzno dacz / Oto tako yz by to bylo
wawno / gdy by wroshly rozgrzeżenia Gony tho :
mamys znawes / bosey sto swa vltory yz gest rozg-
repon ale to podlug boza / ale wvystawny czvrenie
sviatey / Tedy chezem aby kromie vrazhenya ne-
zy / to gest omyl / sadza sviadeczstvo przyiaz / przy-
sadzyl / Oto sviadeczstvo mozy wiecz / nawiesy

Przyiaczele moza sviathczyz

2
vwarth dw / pozyskonal na domyeni / a
nato wyod / bestz sviatkom podlug skazania
sadzey / miedzy ktorymy sviathky byl / vivot / kuc-
natorv przyrodzony / tego prvota domyeni / samy /
skal odvolacz / gdy gony sviathky / mianowano
przed sadem podlug obycaja / tym yz gest / prz-
vrodzony / kromia / kromatorv / a vivot / gdy sviat-
kowie / przysagdi / domyeni / prvotovo / sviad-
eczstvo / chezal / odvolacz / preto yz gest / przyrodzo-
ny / kromatorv / vyzeto / my / vznakly / yz / gest /
przyrodzony / miedzy / przyaczelnym / czastokroci /
vzey / gednava / v vkladava / vchley / hny / wiebili
vzey / vzey / prvota / nasiadeczstvo / vstavylisny
Dawnosz / trzech / lat / vtrzech / przypuszczyz

5
dyz / dawnosz / vpravicz / dla / lenivostva / gest /
vstaviona / preto / vstaviamy / aby / sto / koly /
by / minimal / vltorey / dzedzyne / wieczy / wiecz /
podlug / prava / ktoraz / to / gony / trzymava / odtr-
ech / lat / vtrzech / miesiaczy / kromie / wzego / naga-
banya / spoboyan / az / koly / gogo / dzedzina / przo-
my / wie / wie / laby / a / ov / ktorv / by / by / blizzy / to /
dzedzyne / vtem / czaspie / tho / gest / trzech / lat /
vtrzech / miesiaczy / mylzy / arzey / vepoczmy / tedy /

Dstawiamy yż ma yż mylczecz adzedzina staczycz.
 Agdy wleto wzastawie dziedzina ktorz zastawy
 stawiamy aby ten ktorz zastawy, abo gego przyrodzo-
 ny przynamiyey gednatz wolz przednaszym sudec ag
 gy moze niycz abo wparochy tej dziedziny abo na
 wieczoch, abo napowozkoch (w spowalczyc) yż ta dziedz-
 yna wotylko sprenyadzoch gest zastawyona Tedy
 tako czyniac (ten czyn dziedzina abo gego przyrodz-
 eny ma moc zatrzydeszczylath swa dziedzina wykonycz
 ywyzwolocz palnyali tego niyczini nakazdi wol
 az do pyczynaczé lyath Tedy wotylko staczycz ama
 mylczecz Ale panij maza majacza myymajacz sja
 niycz prawo byniectorey dziedzinye (abo dla wy-
 ana abo kadole cynaczy dawnostrz ma niycz
 do dzeszczylath palnyali wotylk leczech zamy-
 lczy a niewpornyż rzeczy tedy od swego prawa odpa-
 dnye Ale gdy taka panij kadze wdowa majacz
 moc byniectorey dziedzinye ktorzymkole obczagem
 aza niycz dawnostrz zażecz lath. Zamylczili thym
 obczagem (jaco pprwoey od swego prawa odpa-
 dnye Alhy dawnostrz maja bycz trzymany gdy
 ziemya gest wyobow. Sbo czasto twog abo za
 niyczanwa otem narozpnostrz sadzy tbo spysz-
 amy.

Dawnostrz dw lyath

On balowal naprotz yż nagego dziedzinye
 przykednyy gest plotz wylamal ywbystly
 bystly pobral Tedy ywot odpowiedzal yż :
 Pan wtey ystey dziedzinye semna wednye ywmozy
 az do dw lath myczkal mylczacz oty yste plotz
 amnye niyczest niygdny nagabal niygednym slo-
 wem amny rzecz. Przeto my sebrzawby leniw-
 stwo Janowo przysadzyljmy ywotowoy odydz
 dawnostrz dw lyath otaka rzecz.

Dawność opiewadze zomy

F. Franczek szwajcarski z Lucii przytulił w młodych
leciech i zgrzywnem uaco sto grzywnien nasna
opiewka przytali. Potem gdy gęszce gey lata nietyl
ly wyśli. Best. wa dal zamak telko sedwyma
dzesztona grzywnien. Tedy Lucia mieszkała w sma-
kem cztery lata. A po czterech leciech franczka wy-
swego o opiatek pvenwodzi nagaba upozowie ale fia-
czek gey przytali. Kato dawno sthla zamak kora
odpowiedzala. i wyś cztery lata. a wtych leciech fran-
czek nigdy nietyl nagaban ohy pvenwodzi pze-
to miy wyprawylisny. Wyś gdyś Lucia szwajcarska
szem mieszkała swym masem trzy lata w trzy mi-
eszyce. A franczka wtych leciech niygabala miy
pozymala. A kolo gey gęszce wyta nietyl wyśli
ma miylczek. A franczka wtych obyczajem daw-
ność trzech lat wtych mieszaczy przypadylisny

Dawność dziedziny

† Franczek przedal Janowi dziedzina Basto grzywnien
a Jan natychmiast gemo zaplatyl pvenwodziat
grzywnien. A dnyce pvenwodzi sthbul gemo zapla-
czek napewnie roky. Potem Jan niyedoplatyl
ky opiatek pvenwodzi. A dziedzina franczka
dzerzal spokogem dziedzina. A cztery lata po-
tem natonyczu czwartego wyta Jan klade osta-
tek pvenwodzi franczka. Tedy franczek gdyś
ny wyś tako dlugo wloklo zaplata niestala ko-
nietylna chzal targ wyzwozycz. Tedy miy chzac
pokoy nietyl nietyl zemiany. przypadylisny
franzkowi wieczne miylczek. dla dawności. A
Janowi dziedzina trzymaz pvenwodzi doplaty wyś

O obyczaju pbenyze

De pena pbatnateza maior defert quatuor grossos
minor duos grossos.

f. Kancel postyrczyl p'ytromy trzydeszcz klos
 przemize Agdysto zastokroc vponymal fran-
 zek aby mo wrocyl Tedy p'ytow nyekchal mo
 wreczyc ad agdyb g'y pozwal p'ytow pytal fran-
 zka kuto darmo gest jako mo postyrczyl ktorij
 zekle trzy lvata Tedy mi franczkowij przykaz-
 alysmi wieczne mytzenie dwa tego drugiego
Opzysadze ktora trzynacze gest czas

z kole plath rzeczony trzynacze ktorij podlug
 obyczaya sadza bral / wyb byl zagynal aw-
 kuboz potem wynalesty podgynszym niyanowa-
 nim slowie p'ynathnacze ktorim b'eto vbostwo
 vdracznyca przeto vstawianij / aby orzechy dze-
 dzymie / abo wredzedzynie / abo rzeczy wielkze sa-
 dza nyasto platu rzeczonego p'ynathnacze wzal sz-
 trzy g'ozze domnyeyse rzeczy dwa groza manzacz

Przwoke zdanie w swej mocy ma stuz

dyb rzeczy vmaile trudno wzbrudzyc jako
 mynale namstecz obroczyz awszakoz p'nyje-
 ktorij czp rzeczy przefle / vtez sadem opadzone wie-
 kalimij k'ymn'sh' nawozylisza wzdzynacz ato wtem
 gdy nyektora bracza / abo brath s'yostra oczynna
 bada oddzelenij k'zemys to dzalowy przed sadem
 brath abo s'yostra przynma skazaniye opotem
 drugij abo g'ynszij brath przyjedw'sh' przed sadza
 ono skazaniye odwolawa dokonawawacz abo
 chczacz dokonacz v'p'by przytem skazaniye nyebyl
 chczacz aby to skazaniye wy'p'isano abo zagazono
 aktemu nasy sadze zastokroc s'ya sklamaniya a
 rzeczy skazane wygassaly przeto mi chczacz pew-
 nyeysh' konyecz thym rzeczam vstawicz v'kladaz
 mi aby gdy bracza / abo s'yostra zbratemy ocz-
 p'zna bada oddzelenij / aktemu przyzwaly / abo.

Beden z nich przyzwoli Tedy drugi potem niemo-
że rozrzucił ale ma trzymać takó jako drzewy
wygawoży ocałsz czy by nam przychofala oca
może mówięc ażeby braga albo brata siostra
woczysnie niebyli rozdeleni Otako ażeby inieki
biata wostropnostry Tedy ustanwamy aby wtey
dziedzynie ktora by była nagabana albo gdzie gę-
ndze przez wofnego listem pozemnym dano wa-
wny rok, naktozem takó ma stacz ażeby ktoma
mówięc czy ktę dziedzynie / albo yż by była gęgo
albo ktore prawo mwiej ma aby stanął tego
dnia tch albo to narok wżazonem prawstwa
wkażal / albo polozył / Pakwaly takó pozwany
natepsem piwym roku wstawie / wstawia-
ni / aby sadza tym rokiem dziedzina skazał stoy-
czem narok piwym Bóboleby potem chgal
niestoyaczy narok piwym Bdanie sadowe
odnawiacz / albo wzdzyracz Tedy gemu ma być
wlozono wieczne mylczenie ażeby sadem Bdana
w swey mocy ma stacz

Okonny wżazonem

Agoty kmyecz Balowal nasre sasyady takó yż
gdymy nocna rzecz kony gest wżazon
wewoży inieczy sasyady natychmyast sypuofca
gestu pobrzył sasyady prośacz gych / aby mi
pomogli wpladu Błodzera pogonycz Tedy ony
wzgardzili apomocy dacz wetereli / awtemmye
konu gest zoyndal Bawim mi wtey rzeczy wko
tym sasyadom konia Nagotowy skazalismy za
owczazy palczow placzyez

70
Potu na Jana Balowal jako gemu wżdze
gęgo swym niweczem trzy palcze wżal aże-
egofto Jan Bawyal ale yże ypotu powozem
nalem za swe palcze dofcz wżymienia paszad

Tedy mi przyotrony skazaliśmy samowzeczno Jana ofwe.
 palce poprzyświadz **ma moc**

Gdy Sądzy nienaganie skazanie gego

yon postawił sja naprzeczym Janowi Sądzy
 onecz kora przednim myal abo czynił ale zda-
 wie Janowo acz kole wpyrząc sja przal a Sądzy
 nienaganie Tedy mi rzecz abo skazanie Janowo.
 Sądzy wstawiliśmy motz myecz a naprotu vyna
 podług skazania Sądzy

Przysie skazanie Sądzy ma myecz moz

alto pozwal Sądzyca odziedzina alte Sądzych
 zawyodł sja dawnoścza cegofsto podług prawa
 dokonal Tedy Sądza falcowy przyświadz dawnośc
 przyiacz a odziedzina wreczne miłezenie myecz potem
 przyświadz wycolay brath młodszy falcowy chzał
 ta rzecz wzrostyć aony czynicz Tedy mi skazali-
 śmy wycolaya brata falcowa wrecz rzecz wieszochacz
 opizawse skazanie Sądzy moc myecz **30**

Omlnarzy pospolitem między bra-

zanczek falco Sądzych wze bracza mayacz gednego
 mlinarza Tedy Sądzych omlektore vmi astina-
 rza przed sja Sądza podług prawa pokonal potem
 falco młodszy brath przyświadz falcowal na Sądzy-
 cza wś by gego omlnarza sadzył wzdal Tedy mi
 wś branku rostawnienie przyświadziliśmy Sądzychowi
 wś podług prawa wczynic

Owpszczyne kmieczykew

wegodny obyczay wśali między poba zemianie
 wśe gdy ktori kmiecz vmuze wemnając dziezy
 any ktorogo przyradowego wpszcina gego dobra spo-
 bie przygumia wstawianu aby zgumienia tako
 wmarłego gęstly takie wumienie kwekich zaplotcy
 gzywny do chyzekwie doletozey przyświadzal spwiyono.

14.
Ostatek przyjacielow jego bliższym dano
O koniu zdrowym spojczonem

13. Jakiś kawał naprotu yże genu konia poży-
czył nadroga zdrowego Ale pótow obgrychawki
droga wroczył konia ankolayowy chomego Tedy
pótow odpowiedzal podlug wiazi konia przygladal
wteż karmyl yaco swego wlofnego a wiewiem skad
ma wiaz Tedy miy naty rzecz przypadzylisny pzo-
towny konia naprawie kromie roboty chowac dwe
wiedzeli Paklybi wtem czasie koni niewiedzo-
wial Tedy oren gyp maia wiedzy soba przywaze-
lscy wlofycz **Gdy kmiec kmieca zabige**

7. Cz kely podlug starycz praw bylo wlofono: yż
gdy kmiec kmieca zabyl, tedy dawny zaroma
tzy grzywny grofy byl praw Ale yże dofycz:
wtebylo takim by skawany przeto wstawiany
tako, gdy kmiec kmieca zabige Tedy praw sto-
zemu przyslusa zaromna tzy grzywny a przyjacielow
zabitego skiez grzywny Paklybi niewial czym
placzycz: abylly gacz Tedy glowa zaglowa: **styo**
Beden ma bycz powolan omazoboy:

9. dy tze abo wiazey byliby pomonieny omazoboy:
styo arzkoly podlug starego prawa ten czo kogo
pomocnyl winafoboystwie sam poprzyssagl atym
y w wimie y w glowie bywaly potappery przeto
wstawiany aby gednem dano wina, abo pomocny
oglowa y poprzyssakon przez tego sto namy mowy
Ale dwozy moga bycz pomocnyczy zabieca glow
tako ze kaz Ten zabyl spomocza tylko tyty atako
czy maia ty doskonale swiathly maia odchodycz
anwemogaly muez tedy maia bycz przewymem

O smierczy niewiadomey

5. dy swa konu smiercz przyda kromie przyzmy

To go gest yż by swa wtkle abo wtonal abo kakole
 gynczey (tedy thczemj aby otakwego czlowieka ni-
 jedna pomowa ani paloba byla. A gdy by kto zabyl
 umiemiedzano by kto go zabyl (tedy oto dziedzina
 niema bycz obwinyona / ani oto ma czso czynicz
 Ale przyaczele maja badacz wynowatego podlug
 prawa maja pozyskowaoz

O zabyczu slachczyca

by swa odlosczy wina wztrzymali wstawia:
 my bredy ktoa slachczyca zabige (tedy zagloma
 pesz dzessyatk grzywnien. A od skafeniya abo wczaga
 ktorego czlonku Trzydzessczy grzywnien / a odpstey
 rany prywatnace grzywnien skazygemj

O zabyczu maczerze

wawrzyncz baluge namarczyna yże gemw
 maczerz zabyl. Ale marczyw wodpowpedzy wa-
 wrzyngowy przygamyl zekacz. yż by nyebyl od
 dobrej maczerze porodzony chczacz go udrzeczy odep-
 rzecz. Ale my przytakwem czlonku ytemw rownen
 skazalysmy glowa zaplaczycz

O zbieglen slachczyczy

vektorzy swa balonostza abo woppryczenim gy-
 niemie swe ktore by nadlugy czas mogli woz-
 muakacz a gego peczga pozrywacz / krotkym cha-
 sem strawywszy od swego gynczenia zbvefany
 by postonam zbygtawa wbostwo tarynac. przeto
 thczem aby tacz / acz niemozta ale wina bybili
 skawany zbiegowie od swego gynczenia / apostom-
 im zbywacz. To gynczenie od ktorego odbygawa
 nasem stoł pzoż wżego odmowienia przypado-
 no. Acz by tacz / nafa mylosz przenalefki agy-
 niemie odzeczeli. Amhakoz thczem aby niemy
 slachta rownen czey niemyeta

Oplacze słuzebnikowem

odlug starego obyczaju bylo yz gdy słuzebnicy
byli przywołani prawem swym rzeczonym krama-
wne odzienie wstozem zabity byl sobie brali Ale
pwa tho nam niemydzalo zaprawo Bo nykt dwie-
ma ranoma ma bycz wdrazon przeto odtymyast
zakazngem aby słuzebnicy tak wzaczy ko og-
ladany zabitego wyczynli Badnycz hupaw Ale
zarobota pwa grosse maja wzacz odtego kto
ge wzowie tako dlugo az napsoboystwo badze
pwiadcztwem dokonano

Ospaniemu zboza

by nykt suemu blyskniemu flody wyczynil gdy
by nykto popast ospanie gyncnem koniem abo
gyncnym dobytkiem Chczem aby floda temu czy-
ge zboze gert zaplaczył a od kazdego bydlyca
dzysklyego dal trzy pyenyadze agdy koly kto zaymie
naswem zbozu tedy słuzebnie podswiadcztwem
moze ge chowacz przez noc paknyaliby namo nre-
bylo wyprawiono tedy ma ge dacz ko dwory ko
ktoremu przyspocha

Boze komu dadza wina to ma sko- thacz

dy kto badacz powad nyelomw da wina wnye.
myczskiem prawie abadre namy balowal Tedi
winowati tam ma powada sluchacz az doskona-
nia paknyalij wynowati wczymyzy dosydz po-
tem prawie powada thczal nagabacz Tedy
powad wycymie pwa doswego prawa y adzey ko-
nego sprawem ma sluchacz

pożezza ma bycz spalon

Kawo czesarskie nas nawcza yz požezza og-
nyem ma zgymacz przeto thczeni yz gdy by nre-
kto

tako należon / acz by do koscioła abo do kłaftra niela-
 ko wzele Tedy przezporużeniya swiętoscy ma być zło-
 stwie wzięty a podług prawa osądzon ale yże tacy
 zlosniocy by odpizani swey zloscy wzali polye w-
 obyczay niestecz wniestzech (abo wewsiaty) gdzie-
 to by by niemięszkim prawem odpizali atako cza-
 stobrocz swa chytrozza od smiercy wychodza przeto
 chczem / aby zli gozi niemięsz / ale w bady potapiyon
 ustaniamy aby gdy takwemo dadza wyina / acz kole
 cady należon w ^{niemięsz} / abo wewsi / ten nięgodnym
 prawem niema być sędzon godno polskym prawem
 przed sędza ustanionym / ktory przekonany ma być
 skaran smierca gemo zgodna

Odzemczem gwalze

lusa podług zakonu aby bya każdy dobry zlego
 chronil nięktorzy zli amęczyści w swem by-
 wozie czudzym szonam / abo pannam gwałt wezmyn-
 by agych czyz pazbarotny gdy gwy bdoze dana
 wyina chytrozza podług niemięszkiego prawa
 gych odbymaya przeto ustaniamy aby tacy gwa-
 łtonniocy prawem polskym sędzemy / **podług tego**
oprzywyleya straczeny gdy kto nięsędzy

To sam tego niętrzymia czyz naswem przywyle-
 yu yma podług prawa dawonego sam to stra-
 nięktorzy zemiayne naszego krolestwa mayacz od
 nas abo odnaszych namiastkom bysi przywylejne
 swym miastom abo w swem pod prawem niemięsz-
 czkim awszakoz byista prawa / opraszayacz / pod-
 luga praw polskych bya radza przeto ustaniamy
 acz by kto prawa opraszayacz ta ktora maya / gwy-
 nzym sędzyez bada przywile maye straczycz ale
 przeto chczem aby gdzie kto zgrzeszy tamteż ma czep-
 yez tymże prawem ktore wtem nięszce abo wewsi op-

Orbiegłych kmięczoch

dy zbiegowie swym panom czasto kroc czynią dzę-
dzim puste przeto nam ymagym poddanym / tho
sya wydzalo podobno / aby takze shtody naszym pod-
danym mębili (ostawiamy abi niemogli wyatzen smięz
zbiefecz abo adydz gedno gedny abo dwa / do grynsey
dzedyjny kromie waley tego pana podktorym ja abo
męzskawa - gedno wtych shtwkach kmięczę yawno
wshytery mega zbiefecz (Tho gest gdy pan kmięczowy
fona abo dzewka pokala yawno druga shtka
gdy kmięczę onyina pana swego byliby wklatwye
trzeza gdy onyina panyska kmięczę dzęskowano
by czastokroc / abo dzawpewono Czwarta gdy sam pan
swe kmięczę przęzomy zbyya abo lupy wtych sht-
kach mytlybo gedny abo dwa ale ywshytka dzęzina
moze byc wshydz

Syrothi nyemaya dawnostzy

dyż wdowa po kmięczy ma ssa swego wozmwe
dzęzy wswa opyeka nyemayazę doskonalych hiat
tho gest dwanazęze hiaty agdy by nyektu gym wtych
leczęch shtcoda nyektora wgyinyony wczynyl acz
by matz oto nyęczgala abo nyemogla czynicz Tedy
tym dzęzom dawnostz nyemofe byc przypysana acz
koly by oto nyęz nyemogli abo nyęczęeli az dohyat
doskonalych czynicz acz by tez podobonalych hie-
częch zamęzskali czynicz - adawnostz by wyzla Tedy
yawa y ogynke shtky podlug dawnostzy mayx mylcęcz

Dobri zlowiel naganyemy sam ma adydz

By zęmyanye abo grynky magowie spyrzo w-
wch częzy sadnym zledzeystwym nyęporoshęny
odnas abo swych janyad myęly nyektore zachowa
we częzy - dla swego oczyszczęny / ato gdy gemy

dlá gego masstwa ozboj nyedana vna przez sa-
piady Tedy sam wlosna raka odygdze / dacz
mylt przez czygey wolej czvda rzec ma

Idzyl kalowal na falka vze gdy schedl wdraga
Tedy wdrodze zasnal Tedy falko nadkedwpy
go spyacz wzal gemu myecz ystobola wktorey by-
ly trzy skoczce pyeniadozi ale acz gemu wzoczyl
myecz y tobola ale trzech skoczow gemu pyenia-
dzy nyewoczyl, a naswop vpytel obroczyl falco
poznal vze mycz ystobola wzal byl ale gemu za-
sna va woczyl ale pyeniadoze zaprzal ale mu
poznawpy vsk mylt kromje czygey wolej nyka-
dneq rzeczy nyema wzacz alyz by gego yprofyl
przetofim wtey schizze bydzikowy skazaly prz-
yffvady naswal schoda

Bdy tego včasy pyes

dzyl kalowal na falka vze speszwanija gego
gest by pyes včasy, tako vze chramal zfalco
zaprzal szwanija ale vze Idzyl nyeniak kym
doswmatczyz otaka schizka, skazalyfimy falco-
wy pye odprypana

Ozagafemw swieze

dzyl kalowal na falka vze gdy w wyczor w
domy Idzylowem stala swa swada przybed-
wpy falko gest swieca zagafyl sktorego zaga-
fenija swieze wtey swadze wdzyl nyemye
to gemu zadal rana falko acz oki poznal vze
swieca zagafyl, ale zaprzal vskby Idzylka vranil
abo vranil Tedy mu wdzylowem skazalyfimy prz-
yffvady vako nyemye to go vrazyl alyz fal-
co zagafemw swieze byl przyczynicza rany ska-
zalyfimy zawanij dosycz vczynicz

7
 Gdy pastorz nieprzyjemnie owiecz
 dzyb balował napastuza yż owieca ktoraz do
 cziody przepasza wegnal tego strofey pole-
 czyny Ten owieca gemo nieprzygnal / atako zgyna.
 la ale pastorz zcel yse owieca zymym dobyt.
 byem domy wegnal Tedy mi otakarzeg ytes
 tej podobna pastrozowy karalymy przyspandz
 jako owieca w wsef wegnal

Oczywisty Kostek

a
 by kostki wymyiali possylenia Bo oczynowic:
 niewymy czastokroc dla zloszy a przegynya
 pinow gynyenia wlosnego pozbywaja Atho
 nie dla myni oczynowicy Wstawiamy gdyby
 niektozi son badacz wmozcy oczynowicy / abo
 zafymota oczyn ymagerze kostki gnyal / a prze-
 gnyal czastz ppenyadzy nastob dosyze wczynienia
 Tedy oczyn poko byw zato niema czyppeczamy
 placzyz Takocz aczby dzyd / takiemu snowu
 pofyczyl ppenyadzy / zato tez oczyn niema
 czyppeczamy placzyz / Takocz aczby ktori wzy-
 wyl ktora ymowa oktoze kole wzyzy / abo odze-
 dzyna poko oczyn byw / sya nie odzelyw by
 gynyenia / tego tez oczyn niema tymat /

Kostek niemawa wyraz nazaklad

y
 ze chytrosz kosteczna swachta miedzy soba
 swyky swa geden drugo nakosthacz nazak-
 lad ppenyadzy dawna azaspa zyskyge atako zie-
 mianie czastokroc komo naktozych by nam yz-
 czystwo unelch spranyacz praczawa / ytes dzedzy-
 ni / zatakym zafenim zastawiana a potem
 w wostwo wpaowky by gorzeniu przychoda
 abo zonywaja dla ktorich wim posand nasch
 radzy przychodza / przeto aby naszy poddani
 oczyn tym byncey slonaly Wstawiamy aby od-

tychmianu kadny ziemianin nasse znużadniny
 czudożemzem nazaklad nieogrywal Ale tylko zag-
 otowe piewndze palnialy kto nadto wezmiana
 kostkach da nazaklad albo nazastawa piewndzy
 albo zato rakoinia wezmie Tedy ani wynow-
 aciez / ani rakoinia zato ma czy czyrzecz ani
 placzicz / czylyby tez ten czy przegrywa poddal
 swa podlawanie albo promoczenie anato rakoinie
 popawyl / atento czy zyskal czyalby gy albo
 grego rakoinia promoczyl Tedy zasromota ylko
 kucz kadze promoczyl tylko kucz glemo wina
 pokopy pwahtnadzesza / sadony nassem druga
 tez pwahtnadzesza

eto gedze nawoina moczymy flody

otrzebno gest ko pospolitemo dobremu aby
 kazdy swoy pokoy mial / a geden drugemu
 flody moczymy / czynoty pokoywacz ale wiek-
 tozy niedbawacz tego / waboy / zlonice zabona
 gdyz poswymie / kowom / czagna / nawoina / swym
 fe / sadom / wyaczey / mialy / mepzaczetom / jany /
 flody / mowymone / czynia / wczembeto / nasse / fe-
 mie / niemale / wczaszemie / czyrya / przeto / my
 chacz / takim / flodam / kowicz / wczymicz / wstaw-
 yamy / aby / gylto / kucz / nawoina / scze / ma / czy / za-
 dny / znaftich / poddany / ma / staz / wemfi / ale
 napaly / atam / nigednego / drap / ysewa / ani / wko-
 nyoch / ani / wdohty / kcy / ani / w / g / y / w / w / to-
 r / y / h / o / l / e / r / e / z / a / c / h / m / a / y / a / c / z / y / m / i / z /
 flody / tylko /
 pokarm / kowem / gto / dostez / umiermie / tamo / ma-
 wa / pbye / zyskowacz / ani / tez / wdabrowacz / ani
 w / g / a / y / o / c / h / ko / budowanoy / czylyby / kto / nato / fin-
 rial / wczymicz / yalo / z / p / a / l / e / z / e / p / r / e / z / e / c / z / y / m / o / s / z / y / c / z / y / m / i /
 panu / dziedzicznemu / Tedy / wczemboly / gy / pan / dz-
 dzyczny / o / s / t / h / l / o / d / a / n / k / a / s / w / a / p / o / p / r / z / y / s / i / a / z / e / t / o / g / o / m / o /
 ma / odlo / f / y / z / b / y / m / i / a / p / w / a / h / t / n / a / d / z / e / s / z / a / / a / n / a / m / o / g / r / a / l / i / y /
 d / r / u / g / e / p / w / a / h / t / n / a / d / z / e / s / z / a /

6
Dzaly dziezy wemawa mierz soczem
ospoliti obczar w kolestwie naskem gest yz po
smierczy mierzere dziezy od oczra swego dobra
gymnienya polowyczba / atako dla swego glupiego ro-
zumu mlodych tyat gymnienye szaczana astracyio-
fy dla mierzpaczy oczrowey ktora gemu czynia
acz swa nadnymy wieszituge w wosstwo wpadawa
atako stakwego rostargnienya gymnienya, obye pami
wyedostatek yskoda czastokroz czynia przeto zemfym
wyczestwem wkladami aby tyedy macz umze dzie-
czy czastzy odczra badney nyepofystra / wygwa
wfy to yz oczra gnyfa zona chczal powacz / abo
tef gdy by mawne gymnienye chczal roztrusofy
tedy dziezom zoczem flwza dzal wczyny

Olychwie Szydowskyyen

dyf zlychwy pochody wczaradnie zakomstwo / ato
dla mierzstawienu podobnego platu mzydy ch-
czem aby szydowie piewadzi pokyczawacz zalypfo
natydzem nyewiazey wozaly podnafa mylofca
odmymny gedno polgroza / agdy by swa kto
szydowy tytem zobawozal napiewadze lychwa
placzycz agdy by szyd swa chczofca zamylczal
yzadzerfal do dw lath / a nyepzpozymal gysz-
za amzda przed sad Tedy lychwa od dw lath
ma szaczycz adaley telko mzyda / a znow lychwa
poczata ma mierz a on by zapisfny nygedney
moczy daley mierz nyemoze

Gdy kto poraby drzewo wczodzem tyese

wektory swa sumalofca wgecharofy wlas abo
wogay nyektorego zemianyna brompe wo-
ley gedy drzewo wyrabimfy przez wrowofa prze-
to wstawiamy Bo gdy kto szyrego lycha wyrabimfy
wyzwize / dab czy swa godzil naofy abo gdyby
pospolitych dzew woz wyrwocz Tedy temu panu
lchwa za drwa ma po kypcz wina wczona / szedmo
nadzefyath

Ostwachcze zbiegley ytef czso lotwina

P
 Rzygudza swa yze porodony spleniwienia slach-
 czskiego czastokocz swey czzy mykamowacz wy-
 dawawa swa nalotrowstwo / ktemo nazlodzeystwo
 aswa wola bywawa zbyegowie skrolestwa na-
 schego ataka majacz wmonka wiele zlego owrole-
 stwie poczynawa opotem acz nasza laska namy-
 lostz bada przyiaczy / cheza swa romnac z weczny skaz-
 cheze nieporownowey przeto wstanywamy acz by tacz
 nasza laska z swa wrolestwo byly przyiaczy wo-
 faktor onamowienie maja opowiedacz adofycz
 wczynicz onyedy takyey czzy mykada mycz yabo
 slachczyz weczny myporowom

Stozzy gradna zboze spol

P
 odlug pisma swiatego czyniaczy szkoda napolo
 vczemny tez sa zlodzeye ale yze tacz odzloctzy
 niemoga bycz wczagowieni / alif gny parowz wolo-
 fa nasz sthwa przeto aczly niektory kmiecy / abo
 fluga czzy kolij / badaz zboze czzyekole napolyn
 mozna wczaz bral / abo brad / tedy aczby gego ten
 zabyl czzye badze zboze / tedy zato wczs myepobuyj
 aczlyby ten zlodzey tego czzye gey zboze wranil
 abo zabyl / tedy zaramy ma gemo dopocz wczynicz
 zaglowa dzeczem

Olawany

y
 Be wbelka myczytocz stow yskawade mowoy kofw-
 arv kurd przyrodza przeto od dobrzych ludzy maja
 bycz owzety oddalony / przeto chzemny aczby stozzy
 wazyka swego myemstraganacz / slwachczyz kawallij
 slachczyzowoy anemacz gy tak / chyz kurwiy son
 anatychnyay / myodmolal amy zaprzal czsobij mowyl
 amyby dofrwatezyl gego takim bycz yabo gy mye-
 wyl / tedy zalawanye onemo komu by tak kawal za-
 myna ma zaplaczycz / cheszczepath grzymyev goshy
 Jaco ody by gy zabyl / takyef mowymy / acz byto
 gego macz mowyl kurwa / anije odawolal / amyby

do swiatych czyl rzp mowyl, rowna wina jako opiwie
ma pol wyicz albo odwalaydz ma rzecz To czp gsm
mowyl kpatem jako rjes

Oranach wizerstych albo slachestych

byczo wyzerzow ygymstych naszych podda
mich taky obyczaj w wyznach tczem wyznac
aczby wyzerz wyzerza albo slachestz slachestza
ranie albo wderzyl przez wylamy a brawie Tedy
slachestzowiy tako wramonemo wina wczona
pwyathnadzeszowa przez tego czp wramy albo wderzyl
ma bycz zaplaczona aczby gimege wderzyl ktorij
by wemwal prawa wyzerstwego Tedy gzym
na gossy zatala rana ale kmieczoney schestz
gzymyech Eto gego wderze ma zaplaczyc

Gdy Eto wramy kmieca albo zabycze

cz kmieca wramy badze az do brawie albo
tez badze byth barzo tedy zewsztych wny
szazanych zarany albo zabycze, dwie czasyz byz
temo ale wczera czasz badony gdzie ta rzecz
szazona przykarygemy dacz

Zabycze brata albo siostry

cz by niektoryz zemnianne yslachestczyz naszego
kwolestwa bracza siostry albo wlosne przyro
dzone zabylubiy wemayacze plodu Tedy slach
ycz czp tako wczymy wczotzyna aczysny (albo
czasz gycz badney stez skarygemy thym wst
ytkem czp tako czymy gycz synom abiy wst
ney czasz wtabych dzedzynach wemychy wst
tozey dobra, albo dziezy gimsy przypacze, aczkole
dalzy maja swa w wyrazcz ytez wstety takye
czp zabyczawa bracza, albo oczze dla wstetnoszcz
gycz abiy wstety flawny w ofadney czzy abiy
wstety przypaszemy **Oszepyemio**

Stawianij aczkij męktore szepie byłoby wrog.
 w szerepione w spadzone / aczkole by byli czyste.
 wlofne wchzał by ge wykopacz / tedy nadzedzynie
 abo na swedostko ma gych polowicza ostawicz pod-
 wyna shestza grzymien

O Koczku gwałtowne

czby też niektorzy gwałtownie pchajo ge
 go / abo ktora kole rzecz gyna wlofna moza
 a fna komu kole niepodlug prawa wzal by tedy
 zwyna rzeczona shestz grzymien ma wroczyz
 ty rzecz gwałtownie wzata

O oraniu wsiamny

dy kto orze wsięge role czwdze tedy naffienye
 tho ma straczycz zwyna prywatnadzessza

O wżaczu wolo

dy komu czwizy wolo gwałtownie bada wzatn
 a otaki gwałth wczymy swiadeczstwo tedy ch
 czemy / uby taby gwałth wolo w roboty zakas-
 dy tyden czwizy skozczu schodny wczymyda czw-
 prywatemu zwyna prywatnasze w sadowny dwoga piz-
 knasze barwyna ma doszcz wczymy

Kto gwałtownie wezmie woz siama

To wezmie woz siama komu gwałtownie
 trzy grosze zwyna prywatnasze temu wsiem
 wczymyda wsiškoda czwprazemw ma zaplacycz
 sadowny też prywatnasze ma zaplacycz / wtef / za
 kopa jedna zoba ktorego kole naffienya gdy wa
 kto wezmie wrednie wynnij sadowny shestz grzym-
 wien / wsiškoda czwprazemw prywatnasze ma dacz
 aczkole wa wezmie wuczy / wznawamij biez
 alodczystwo / wtef / zakopa waga / wozymy / woz-
 nawamij jedna czwberthmij / gdy nawoz gwalto-
 wnie wzata bade / ota skazygenij yabo zaroz.

Syana A cz plega ktory wzezon gest holomek abo
hamusznach sadowy pana swego wzywy w ekto-
ra szcoda abo kzywoda Pan gego Pan ma dosydz
Bdy ubogy pozornie bogatego wzywy

Dy ubogy czlowiek pozornie bogatego ogwalch
Tedy bogaty ogwalch przez prywatky na swa
oczyszczyz (abo podlug obyczaju gwaltornego row-
na wyina ma bez skwan

Owynach kto nagani szazany

Dy kto nagani abo narzeze szazany pana
Craconskyego Tedy kocz abo dorlop granosta-
yowy ma genu dacz Ale panu sandonwysbe-
mo abo lubelskemu Dorlop zlasycz kazdemu
wojewodze Dorlop zlasycz Sadzany krakowskim
w sandonwyskim Dorlop kamij (pod sadem li-
sje pod komorzan po bestzy grzywnich Komor-
nykom tych wafnytych po bestzy skorz Sadzany
staroszczyminy w poblu grzywnow kazdemu py-
szazany zemskemu Dorlop lipy

Bdy syn wygra kostky

In gestze ny eoddzelony od oczera anij od bra-
zey wygranacz kostky nyecz po bi straczyl De-
dy tch w fitych rzeczy thczemy wypaniamij abij
nagogo czastz przylozom

O wlosheniu traw

artol Karfijl na andrzeja wsemu laka
pokosil Tedy kartolch poznal w f laka poko-
sil ale to przylozyl w f na kypul w lodz-
kwa andrzeja zagotowe ppenwade w zapla-
czyl ale w f w lodarz w hant ktory wozal
pweniade Tedy miz andzejowy szazaly smij
targu laka swiatky domiesz

OKanach w gwgrze

13 artolth balował na andrzeja yże gó wramil.
 Tedy andzej pomal ale nięchczacz w wramil
 ale w kłamię bratophylacz jako przywazel fozu-
 aczelem tedy niy sznawby yże goged niema
 biez sezkoda skazalsmy andzejowy dosocz v-
 zymy z zarani

Opozycionych pieniadzoch

14 An pozycyl piotrowy dzesvacz gzywien
 y wozal ponim zamie wakoimie wawrzyca
 potem piotr Janowy zaplaczyl pieniadze krom
 wakoimies, opotem piotr wawrzyca pozwal
 orakogemstwo atento przed sadem rzec yże pie-
 niadze gemw sa zaplazoni przez gyszca Tedy
 smy skazali dosvathczyc zaplaty.

Owpanie aprzyzem dziezy maja ostacz

15 dy maza umze tedy kona przywienie swem
 ma ostacz pieniadzoch perlach kamieniu
 odzemy agdy ona umze tedy w sztylo nadzeczy
 acz ge ma spadnie ale gdryb gyznego maza
 chzala powacz adzeczy by byly piwifego maza
 Tedy oczryzna w sztyka ma spasz nadzeczy y
 dzal maczeryzm czso namię sloba ona zostat-
 kiem maza poimie podlug swes woley

Owydawaniu pamię

16 dy kto pamię wydawia zamaz Tedy zawo-
 sag pieniadziny gotowiny tylko przed-
 przywazelnij ge y ma namieniez ale dzedzina
 tbo gzymienie przed krolen ma biez namienie-
 ofkade pieniazney popotwary ono

17 potr balował na Jana yże w dzen targowy na-
 dobrowolney drodze gwaltownie stoboly woz-
 al gemw osmy skath pieniadzy Tedy Jan rzec
 yże gó nięwpienie potwarza, chzacz swa wy.

Winniesz bez szarych Tedy my otaka
vrecz szarych Hanow dwiemana z szary
szary nie pod szarym adydz

Oskodze wewasney

Yotw kalowal nadana yf gdy bedl navo:
lwa vraz czvreb gest genw vpadl sozm:
ya skoth atento Han cydacz Hanym nalazl
ale Han zaprzal aby nalazl czvreb Tedy my
Hanow szarych Hanow swa odpzyfandz

Odzwie omoczowem

Przewo szableczne abo vzythcone kto pora:
by czvreb gest za skoda wywardone z vyna
prathnadze szary

O Oczyszczeniu szluga przeczyn panu

dy pan naprzeczyn szludze swemu abo wlo:
dazowoy omwectore winny abo krzywdy badze
Tedy wlodarz abo szluga pana swego ma oddacz
szary szarych o szarych vrecz

O szolymem szoltystwie

dy szolym ma pana swego wola czynicz
szolym nie szolym, aby szolym byl moczny szolym
ny szolym pan przeto chczem aby ny geden vrecz
am moczny pan szoltystwa gnyfego pana
w dzedymie nyekvowal kromie wolej ge:
go aczlyby kto nadto vczynil Tedy chczem
aby ten targ nyestal nyzacz

O pospolnym dobrem

stanvczynne pospolstwo czynny czastobroz
vostavnyenne vktoremfeto bracza abo gy:
ny vnyaczete / nagnym abo swar czasto:
ktoch vnychodz / atako wskoda vpadaya 3/

Wiele ludzi wozali to w obyczaj mieszkać w
 osobnoſtzy swoich domow, albo ſpedyſt, i czaſt
 ktoza namie ſłowa brodzelenia ożczyzny
 to przez przyaczele, aże kole tego dzali przed
 obłyżnoſtzy kwala, albo cędzia ni epżywio-
 da. Ale czaſtobocz ſwa przygadza yſe geden
 pólmyeſzy ger ſwebye obężzenia yſydemia
 myſz drowy. Atako on roſpuſzczony ytef ni ed-
 bawaczy dla polepſzenia yzbudowania dzal
 przez przyaczele wloſkom wzrycza, ato podlug-
 em czaſte dla ktorego obyczaya domownik
 czaſtobocz od traczyſwa odbodowania ypolep-
 ſenia ſwego gnywienia. Przewo my chędz
 ten obyczaj zatraczyez yſtawpamiy aby gdy
 bracza albo przyaczele blyſzy albo daleczyroz-
 dzelaya ſwa, awtem dzale bada mieszkaez prz-
 ez trzy kwata ytrzy mieſyace wmylczeniw
 a przedſadem tego myewyſzaliy, wygawſzy
 doſkonala przyczyna, dla ktorey by dawnoſt
 bycz myemogła. Tedy tako zamieszka prze-
 wczona dawnoſtza ma mylczecz ſkycy
Odawnoſtzy lotrowſtwey y zlodzen-
 dyſz zlodzeyſtwa albo zbow, dla wymy albo
 ſmyerczy yſtawponey podlug zaſlugy p-
 mez zle ludzi brywa zatayono, tako yſe zloſt
 takych zloſnykom narznanie wychlo myemogze
 przyodz. Agdy eto naprzecymwo gym chęze cmycz
 Tedy taczy dawnoſtza chęza odbinwac prze-
 to aby ſwa taczy zleſmyerzy myemogſzyk. Wſta-
 wiamy ażeby eto ozlodzeyſtwa albo zbow przed
 sadem był namowion. Agdy by ten ktory
 namowy, yten namowiony bylibi wgedney
 zedymyie albo pudgedna prachia ymyſey ſlechaliy.

tym obiczagem badze myecz dawnoszez namowyonij my.
mo gedey rok ale gdy ten czso namowyonij (ytez nam-
owyonij bada odsyebie daleko Tedy gynnza dawnoszez
namowyoniemu myemofe bycz gedno tzy
ow czso tako zamyska dla swego leninstwa
ma mylecz

Odawnoszy dzeczy mlodych

Czy by dzeczy mlode lyath doskonalych gestze wie-
myali a odzedzina bylubi przed sad pozwany
a ty to dla niedostatkow lyal ako rozwinu odyacz
sya prawem niomoga Tedy sadza prawo ma
odlozycz zrazwieszcz tako dlugo az dzeczemlyata
wymyda opotem acz sya rzecz roznowy dzeczy
maja odpowiedacz (anyemoga sya dawnoszez o.
mych lyath ktorych byli pozwany wyrazz ale o
gynze rzeczy ktore by nowo byli pozwanij daw-
noszez moga odbinacz

Odawnoszy maszkwym

Dyż rownoszez myedzy stadlem gest rozmagytacz
bo nyektorzy sa wolny esy drudzzy to gest
maszkowie myshy kemistyzm przeto aby koszy
ofwery rzeczy ako dzedziny doskonale mogly czyn-
yecz krotkoszy nyemajacz wdawnoszy wsta-
wymy aby kazdy masz myal dawnoszez za
tzy lyata odla krotkoszy pamieszkowen w-
dowa ma myecz dawnoszez za szesz lath ale
maszkowy ktore samy wybye wolne dawnoszez
maja myecz zadzeszcz lath

Opotwarzy potwarzacz

By potwarz zlych lyodz (zagynala bo nye-
ktorzy wzaly sobye wobyczay potwarzce
potwarzacz lyud niemymy o maszkowsko prz-
ed dawnymy lyathy (czymyone yprzed sadem)

288.
przygumiez dla ktorzy dawnoszty lyat ystawoszty
rzeczy oczyszczenie niemozgo bycz (abo acz bylo ale
bylna czystosza przeto ystawiainy acz bykto
chczal omaszobowstwo tego gabacz abo glowy
pozyskowac Tedy to ma czyniez do trzech lat
misk wymyda trzy lata odzabieza glowy acz
lybiy potrzeb hyczek chczal czyniez tedi daw-
nosz tho odtacz.

Osadzach cam

dyk przy sadzech wierny sadze niemajam-
velz amj baczycz gniemow / amj lasty / amj
daxow / gedno podlug prawdy ysprawiedliwoszty
sadzycz wskazowacz ato odnych ktorzy na naszem
stolecu sa posadzeni Bo gdy sadza vblazuge sp-
rawiedliwosz Tedy wspotrze odstaprya odpoth-
warzy ystawiainy aby kiedy iny swym dwo-
rem krolow skym dopoznania abo kweznaw-
gedzeniu sadza kromie wkego zamieszkanja
do naszego dworu ma bycz yfesz naszede apo-
znacz omshytky rzeczy dziedzynie przednamy
abo kromie nab znafego przykazania ale gdy
my stych zemny wygedzen wky pospolite pod-
lug obyczajia odzedziny majia bycz trzymainy y
chowanij

Opysarzu ziemstem

Stawiainy aby pysarzowie przydadowych
rzeczach gdy wioda swiathy ktore bada
pysacz mawa wzacz schesz grossy a odzapyso
poltora grosa wzdumczy od tego ktori wyede
swiathy majia mierz cztery skorczce a od iny
rzeczoney sredumnadzesza wpedczskowanja
mawa wzacz waly podleyfego zamierdunek

Ala padkomore gdy jednego dyma rozgwanicyz dzie-
dziny niyedzy dwiema zemianynoma aczkoby
by dwie abo trzy rozgwanicyz dziedziny ma niyec:
pol grzynny ale gdy wiaczey dny niyfli jeden
tedy trzy grzynny ma niyec ato aczkoby dwie
abo trzy y wiaczey dziedzyn rozgwanicyz by Tefz
ma wiacz dwie syczynze y dwa ydla wozny
aczby wydal grynacyz przyfoga swiatkom niy
yako my bade przykuzano acz by byl sadownye
dokonan Tedi ma biycz slozon agyny niyasto tego
porawyon

Sadza niema zdacz kromie powoda

Stawiamy aby niyeden sadza aniy starosta
sady czynyacyz niyfadnego maza oktorakoly
rzecz niyzedal kromie swony sapyerze abo powo-
da alyzby sadownye byl przeparty

Pan zaslugy niyewchodz do sadu

Zapobocz panowie moczarze dla slug abo swuyh
przyrodzonych przed sad wozeczach wyzastwo
otrzymajca niyefprawnye przeto ustaniamy aby
tym obczragem sadny pan zaslugy abo przyrodzo-
nym dosadu niyefede pod vna pyatnadzessza

Byt kto kord abo niyec wygnie przed Sadem

aczby niyekto przed sadem kord abo niyec wy-
gnal y wranil kogo tedi ten ma biycz na na-
bey miyloszy aczlyby dobywly broniy niykego
niyewranil Tedy ma pokopyz vna syedmna-
dzessza atemo nakogo swa poruzy vna pya-
tynadzessza pokopyz agdy by na naszym dworze
abo naszego stavoshy kto broniy dobadye aniyerza:

28,
i dobné kto mjezra abo korda yvzanié kogo abo
mjezranié tedý Tawczybystwowy swedinnadzestza

ny kogo tedý na naszey lafze ma býz agdy by
vzanié tedý kromie hadney mylesty ma býz
stawan . acz byby przed Tawczybystwem swed-
innadzestza agdy by lujal abo zla slova
mowil przednym tedý pnatnadzestza aczkoly
by na naszem dworze / abo rycerstwem czp vř-
zadl / tedý vřcho ma býz vřsuhono agdy kto
na rycerstwem dworze bwiný dobýde yvzanié
kogo / tedý zarana vřba / abo namýlosty nř
kto ma daz sluzebnyka / zenskyey

Stawiamy yřmny abo starosta abo wone
woda / abo sadza abo podsadek abo wozny
sluzebnyka maję daz kypozwaniy / tako yře
ktozy maję pravo nyemoga býz pozwaniy
gedno listem naszym abo starosti naszego ale
nadworce naszem abo przed sadem sadzy naszego
pospolitého mozy nafa / abo starosty kromie
lijstv nagospodze moze pozvacz ale kromie
dwory naszego abo sadv gdy kto ma býz
pozwan listem przez sluzebnyka / ato tento po-
zwa abo sřga swym dawřy mřzob przed
řim stacz akředn aczkoly pozwaniy napyřwem
řwtorem zobv nyestal Tedy sadowy pobvpy
opny sřoth agdy natřezem vřze nyestanye
vřez okřora pozwan stacz swyna pök vřmřřy
aczlyby sapyřezza napyřwem vřze sam abo
přez posta swego nyestal Tedy vřez okřora
pozwal stacz swyna předm gřřvřien

Opozwanym nyezadnem

3
akazugeny chezac to nyecz aczby nasřy dvo-
vzanié / abo křorzy gřmřřy na naszem dworze
pozwaniy / abo zastaniy / abo přymřřem sadzy

inymawiszczya abo chytroscza Tedy niemaia od
powiedacz alyz gdy bi byli ponawny dorwadnye
podlug mrazdy przed nas abo naszego sadza
Tedy maia odpowiadacz ktorym to ma bycz
dano rozmyslenie a obyczajnye

Wioney Odawnosczy Przedaney abo Zasta-

Stawiamy to namiety trzymacz acz byto
przedawczy dziedzina swa potem wniemych
czal wiesz podlug prawa pozyskawaz wpa-
dze to ma wziniacz przed opnia lych acz by
by tez zastawyl dziedzina komu otento sam abo
przez sine przyrodzone inenowkryl anij przed
pod przywiodl yz by chczal anij kopiez dotrzy-
dziesz lych Tedy takye dziedziny przedane
abo zastawione podlug dawnosczy lych przere-
zonych maia zostacz wtego komu przedany abo
zastawionym **Trwadosz Statuty**

Ta statuta chczem aby miali mocz nawiety
Olyath Waszego narodzenia Tyssyaczem
cztyrseth czterdeszczym siodmego lycha
Owziacz komu abo wolow gwaltownie

a Cz komu konie abo wolij slot nginse bydlo
abo ginse rzeczy ktorekole badz zlodzenstw-
em abo zlozem abo gwaltiem wozma Ten gdy
p przed wkiem otabye rzeczy a obomye przed
dwiema lychoma sadownye mierziny Tedy
potem acz by chczal czinicz ma bycz dawnoscza
**Owstecz gdy by swa zasz odzyczon
do sadzey poszyl**

Stawiamy to Edy by nasz sadza abo bawopi

na tego, abo wojemodi rizerzmi oktora rzecz
osadzyl, gdiż niestan sadza sadzy, ale yzgin
byni przywsem nasadze svedzacymy sadzy
przywsem potem rzecz thczal osadzona wz-
traczycz tego niest niemoze wzniecz to wy-
ianczy, acz by kto wztez do sadzey swa po-
szyl jako osadzyl Tedy sadza acz pamiata
ma natychmiast pompedrecz, abo do wytra
mzerospamiataniie odlozycz, **uczynyl**
eto przygam sadzy yz by kto

stawiamy tez acz kto by przednamy abo na-
byni rizerzmi skarzyl na sadza, yz by
tego rzecz zle skazal, abo genu przygamy re-
cz yz mu krotko wzynyl Tedy sadza swej
sprawiedliwosczy ma dokonacz byni wsemy
stozzy swym nasadze svedzeli ktorzy poznana
yz swiedliwie osadzyl acz by ten ktori tako
przygamyl thczal by dokonacz, tedy ma dokonacz
koczka sunathkow, takvey czzy jako sadza
acz by niemoze dokonacz swiathky, abo by
swa sadza wywiode Tedy ow ktori tako przy-
gamy ni osadna rzecz ma bycz sluchan, alyz
sadzy zaplacz tyz gzywmy, abo torlop
kymy, pod sadkow tyz wierdumby abo
torlop lypy, ato acz pod sadek dokona tez
yze swiedliwie skazal acz so sadzamy ska-
zalymy, to tylez panu tej wlosczy sadzamy
panyskim, acz swa wywiode omaganie-
nie kocz abo torlop hawany przepadnye
Orakogemstwie

v: Stawiamy acz by kto zalego waczyl atem.

Zakogo racza zaprzyj sja abii zam raczono tedi:
gestly dlug dwadzeszta grzywnien sam wlosna
waka Agestly czterdeszty grzywnien sambwotr
abazdy wyszszij dlug nato samotrzecz ma
przyspadz swer sprawiedliwoszczj

O zastawie Szydowskiej

Stawiamij gdy kto raczy zakogo szydony
konia anij wolo niezastawial wniawsi
wz bybyla wala tego zakogo raczy Tedy ten
zakogo racza taka zastawa ma wykopicz

Gdy tego zastawia przed sadem

Stawiamij tez gdyby konw dano wina
lubo omala abo owielika rzecz a przed
sad pozwano Atento stojacz przed sadem ze
tze pan mi kazal tho wezmijz abo towarystw
zatem pan abo towarystw przy szedyszj sy
zastapi sy Tedy on kogo tak zastawia
bodzi praw Aten tzo tako zastapi ma natych-
miast odpowiedacz orzec namowiona

O woli y oslobbie

lobylnij wz rizeze y slachczyzy Krolestwa
naszego polskiego nam y naszym namie-
stnikom wzemij w Krolestwie polskiem wz-
brogy jako kazdy moze maja sluszcz ale
zagraniczamij niema powymij wygwarszy
wzbylnij czyn doszcz zato wezmili abo tych pro-

O posagu dzewcze namienioz. Byly

stawiamij aczby nieltozi zemianim zabry-
wota swego dzewka siva zamasz dal
posag geij dostatecznij namienioz Tedy posz.

mięrczy oczczowie ta dziewczka nabraczy wiaczey
 mięrcze aczlibij gedna abo wiaczey dzewek
 posmięrczy oczczu zostali Tęyto dzewczę zaposa-
 ma być oprawiono sto grzywien przez brata
 tę panu aczlibij była panna wogowodzina
 agymienije wielikye (tedy esto grzywien ale
 gdy by było wiele dzewek agymienije male
 tedy gymienije napiemadze ma być schaczo-
 wano atedy brath wozony gestlij (abo strycz-
 ni) wozawski. czasz kazdey piemadzmij miasto
 posaga ma zaplaczy. To gest odzewkach
 wogowodzinych. Atos tez chremij odzewkach
 gymijskich Gemhan / yż baswego firmata maia
 je wydatz zamasz posag gymi dostateczny
 oprawnywsky. Etoro posmięrczy oczczu nabraczy
 swey (woczey) mięrcze mięrcze. Brata woz-
 na abo stryczna swostam kazdey pocztę dzęsty
 grzywien maia dacz, ato acz bądze wielkye
 gymienije ale gdy bądze rowne gymienije
 tedy podlug wyrazowania czaszę Etoro namije
 słuza piemadzmij ma być dano Brat wozony
 abo stryczni, aczlibij tych mięrcze. Tedy Etoro
 bliższy spokołema sa, ato swosty gdyby były
 zamasz wydany dzęstamy abo gymienije
 otrzymaję. Atko aczby swosty byli wyposafonij
 ale oczcz basfirmata swego dzewkam swoy
 nagymieniu swionem abo od Ewola danem
 piemadze moze namienicz Etoro piemadze
 brath zaplaczynsky swostam dzędyctwo
 sam otrzymaję ale panna bazfirmata oczczu
 zamasz wydana zowawca posmięrczy oczczu
 brata mięrcze gabacz opasaj ale natem.

Yma nietyl dosyć czy geij oczez ymacz za bywota
 posag wyprawli aczlibi bracia zmarli abo gnych
 nyebilo Tedy wzdy nyelabo dzeuka dany dze
 fanyj nyecotrzyma ale w pokoleniy bliszych
 wyposazy za gynnienie odzerzby wygrywajcy
 dzezy niyszych slachczyzow, abo slug abo man-
 ow ktorych dzeukam posag yczasz z gynnije-
 nija padlug oschaczowanya wpiemadzoek
 ma lnyz daniel adzedzynyj samy otrzymawa
 ale zakazngemj abij sadna dzeuka wpuasz-
 na nyewpadala ale gdy eto vmze plodo
 nyemajacz Tedy bliszyj wposzyna oczyjma

ODZALE OTCZOWSKYM

Stawiamy gdy maż posmyerzcy kony swo-
 ey swage synij odczeli z gynnienija eto-
 vjmito dzalu nyemoge adnowicz ad dny takij dzal
 przednas, abo starosti nasego nyebyl wywyzdzoj
 posmyerzcy oczezowey synowie takij dzal moge
 wnyuszyc ktorzy nyedzy jba oczezowa zafoz raz-
 dzeuka ale gdy by oczez dzal oczyjnyl spymaj
 tym obyczajem jako pyrnemj a potem drugoy
 fona pojnal yniyal syna synij gynze Tedy
 synowie przyfmyerzcy kony ko czasz oczezow-
 ey nyemoga przytapiocz ale ta czasz spadnie
 na synij wtorej fony aczlibij byl dzeukij tedy
 ma gyny bycz obzadzono tym obyczajem jako
 przednym postawiono wyposag Gdy by dwa abo
 tze bracia nyedzy jba dzal oczyjnyli a potem
 oczen synich ymarl Tedy anij bracia lnyj
 dzezy brata ymarlego nyemoga wnyuszyc acz
 lny by takij dzal przednas, abo nasego starosty
 nyebyl wywyzdzoj

OZABYCZO SLACHCZYCZA Y LNYCZA

Skoli podlug prawa bgt vstaviono yje kto
 tego zabije tedi glona zaglona olemij
 o czegoz to vlyze vstavovanij acz kto zabije nj =
 cza Ten ma datz gego o czegoz ymaczerzy
 wydzepny grzywnien adzczom abo przvactelom
 shest, dvesti, sztyrieh abto rami, vrata,
 abo vnoga abo vnos pyatnastze azagynij
 palecz trzy grzywnij abe zamietky ofin grzywn-
 ien abo kazdemu vrasenju tych czlonkov
 vinya temu vrasenemu vrezona pyatnastze
 vrezadnye **Aczby kto kmieca zabyl tedi**
 zaglona panu czgo kmieca trzy grzywnij abe
 nye abo dzezem srednij grzywnien aczlyby
 ten czgo zabije vten zabityj bada dw panu
 Tedi trzy grzywnij myedzy soba rozdzelva kto
 kmieca rami zarana kmieczonij pol grzywnij
 apam grzywna aczlyby ten kto rami avrami-
 onij bada dw panu Tedi panowie vinya
 myedzy soba rozdzelva

Gwałtze dziewczem

vstavovanij aczby kto dziewczka ktorego kolij
 padla kromie volij vdzimij zgwaltczyl ato
 by bylo doswiathczono / tedi kromie gego ma byz
 namyloszy ten dziewczka ygeh przvaczal / aczlyby
 panna abo dziewczka przvovolyla pva vraz azo-
 ten sijn vnaalpenstvo vystapila czgo va zgwalt-
 czyl vdzina gey posadze myeda **Bdy kto**
 dziewczke mafathcze vodowie / abo ktorey kole benij-
 szysnje / nadradze napolu vlesyje vdomovce-
 vsty gvaltch vczynij agdy taka benszysna bye-
 benz donalijshen vsy placzac badze povola-
 vvala gvaltchvijnka / avktorey acz znalij gw-
 alto bada nalefomij / vtoz kmieczze gvaltch vo-
 tanggo doswiathczza Tedy takij na nasej yna.

Przijaćzół miłosćz ma byćz aczbyż pomyśzżna
potwarzala kogo i powalawala ananijęż zna-
by gwaltu nyenależono Tedy ten komowina
dadza ma odjedz bezza swiatkew takych iako
sam ata potwarzala wina podobna ma byćz
Komw by dano vma ozlodz ^{two} karana

v Stawiamy aczbyż kto ozlodzeństwo abo zbojz
przed sadem był przemożon trzykrocz abo do-
konan abo rzecz kwadzona abo gwaltom wzata
oblycznie wroczył Tedy ten narwieki swaczę-
sz stracył / anij sadney częż wbolestwo nięcz
niemożę / anij odnas dawom sadnych trzymacz
aczbyż komw dano wina atego nyedokonano
atento swiatkży sja miyalby odwieśz edy by
nyednem swiatkew vpadł tym częż nięstracył
ale szkoda ma odlożycz **Ozlodzeństwie wewsz abo napolo v-**

v Stawiamy też acz kto zewsz pana gynżego
wzyczęż wstawie wbrzeze nalaczę wozbożę
napolny apzekonay sadomnye szkoda ma
zaplaćycz częge gest apam częż człek vma
złodzeńska ma zaplaćycz aczbyż kto trawa paje
abo kopył / ten kopył abo plasz ma stracył adny
byż kto dawa wabył wleżę gynżego pana ma
pozbycz syczęż aczbyż ten kto byerze spokrył
podlug prawa gynch nięniyal gdzie thowaz Tedy
doblyższego dworo našęgo ma ge dacz / **ny**
Olyfve Szydowskewy odgedney grzym
e Iżka ktora gest strata našęgo gynnymia
wstawiamy abij nięgeden byd wbolestwo
našem przez gedem tydzen odgrywny wiaćycz.

jedno drzewo imenial

Bdy kto poraby drzewo wczwem

wektozy swa smialoscza wgerhanfzy w
 hias albo gaj myktowego zemianina kro-
 mye gego woleb drzewo wyrabymfzy preczwy
 wafa przeto wstawiamy gdi kto sczygego
 hysa wyrabymfzy wywiefe dab czto by fcy
 godzil naofy albo gdi by popopolitnych dzeu
 woz wywiozle tedy temu panu czyege gest
 drzewo ma pobryncz wijna rzegona srednina-
 " dzessbat

Opotmarzy flufebnyczy

zastokocz przednas gest przywodzono ka-
 zo flufebnyczy wnaftem kroleftwie zie-
 myany albo wofy duchownych dziazajacy
 wyrabymfzyacz sobie dzruwna prawa przeto
 takij padmg purnych statutz ma czypycz

Bdy fluga pomaga zapanem

dy koly fluga swego pana broniac kogo
 wazy zato odwrazonego albo odwego przy-
 aczela niygodney mykfydzky mema czypycz

Zabyczy bydnacza

stawiamy tez acz kto mierzzone bydlia
 zabyge ten ma dacz temu czyege gest zamie
 trzy grzywny za dzrzebeza acz trzy grzywny
 agdy kto kluska zathnye poltozy grzywny
 za dzrzebeza dw lath pracz grzywny acz gny
 kto wamy acz badze staryz myf dw lath a
 badze przez kogo zabyty. tedy ten czyege gest
 dzrzebezy nacz smye przyfodz to ma zaplaczycz

dzetkowany wafa ygayy

Stawiamij też acz geden z drugim ma acz
granicze rozgachane przegechawżij granicze
wlepić dwa kopytka wozu rabał Ten
czyg lias gest zapinawe ma wżacz srebrya
Zamortore srebrya plasoz ysutajna Zatrzerze
woliń abo konie ma wżacz bromie wżecz
winij ale gdi wżecznie dwa woliń abo konie
tedy gedenego ma sobie zostawijez adruge ma
dacz narabomnie oznab ma nadzewie wy-
rabijez tam gde wżacz Zablad

O wyrabieniu dabo

cz kto wżeczdem gany geden abo dwa dabi
wyrabi Kadumie Zakafidij dab ofnij skotij
aczli trzy wyrabi tedy temu czyg gest gan
trzy grzywnij a sadowij trzy przypadnie adgdi
by male abo zapustne porabij tedy cztery
skoczze pokry ale zadab dabronnij dwa
skoczza azachrost abo zahatoroslij telko
ma bycz podczekowan acz kto dzewo sp-
czolamij porabij temu czyge gest dzemne Zakaf-
fide grzywna a sadowij druga grzywna ale
gdi ofnija bromie dzemna porabij tedy pol
grzywnij a sadowij druge pol

O paszeniu dobytku

Stawiamij ubi Kadij od swiatego monze-
cha aż do swiatego Michala swe bydlo
wżeczij miyal adgdi konij skoda vezim tedy
skoda podnij sżaczowanija ma zaplacijez
sumina sadowa acz kto zajmije czyg skoty
na spasi mimo wżecz wżecznie gego niema
chorwacz

O paszeniu swiny wżeczdem liście

a. **cz** kto swymie wozudz lias na Boladz po-
 stzy bromie wolej **Tedn** ten czy gest lias
 zapyrwuj raz ma rozacz gednego widywa a
 zawtorij dwi wleprzu azatzezy wksytkij
 swymie zam anfy ma dacz nakemp swory
 nablijschemu ktore swamij nypoly ma rozdzec
 lycz ama znal wiktobiez nadzerwie tamo
 gore swymie zayal rodijbij ten czy swymie
 byli rzebl ybe by mjetamo gore znal wzymion
 swymie zayal **Tedn** ten czy zayal ma sam
 przy swaga dokonacz prawdy **stwa**

Kazdy ma droga gnacz swymie napa-
 dnij bi kto mawacz lias abo dobrowa od
 siebie daleko aswe swymie chezal bi ynag
 9 przez gymienie pana gymzega na pastwa do
 swego liasa **Ten** bromie wolej tego njez
 ma gnacz gymzdy gedno droga ktora gydze
 do liasa **Tez** chozemij mjez aczby kto doczy-
 tego liasa z mjeta napastwa chezal gnacz
 nabrekiem abo na ozoladz **Ten** za czygy
 gest lias ma sebracz Boladz zokapal drogij
 natrzy dzesszy lobyeth abn ten czyge sa swy-
 nje bromie schodny moge przegnaz do liasa

Swymach ybe syn za oczza me-
ma czypietz

9 **dy** swiate pyfano swidchzy ybe swymie
 ma czypietz za oczza anij oczcz za
 syna **przeto** thozem aby oczcz za zlego syna
 anij syn za oczza anij brath radzoni za
 brata anij badnij przaczel zaprzaczela
 moczypial **Nisflibij** oczcz swymij abo
 brath zbratem wyednem zlem wzymier bnihsij.

Wymem. Ktorzy podany wini mabej dzez skara-
ni dozlyby Eto zlozsz sam Ktorz wini Tedy gatz
gymienia Ktora by nam myala byz nasze:
my stozona byz zataka zlozsz przysadzona

O wielkiej winie przedmadszesth

dyby Eto nadgethamby wedom wiektorego
zemianina przed oblyznostza dzez gego
Zabyt ten vina pnatnadzestza ma zaplatyzz
Opomoczmyz Kapdy tylez ma dacz sadomj wcz
dmnadzestza a dzezem zabytego pnatnadzestza
ma zaplatyzz

Oktore rzeczy tu vina kada kazemy

A vina przedmadszestza rzeczona injemilosty-
wa ta vina czy majia pokopyz (Eto po-
zaby trzy posnie, Eto trzy kopce graniczne wo-
pyppe Eto trzy dzwora pepzolanu parabij Eto
myad kradyne abadze przekonany poseszra
gdy badze przekonany Eto gwalt wczimj zabij-
ge Ego wersfo abo nadobrowolney diadze Eto
dzereze abo niemiezse gwalt wczimj

Ozbieglen zziemne komu by diana

Starwianij tez aczby niekomu dawszj winia
aczbohj przednas gy porvano abo naszego star-
kosta ategoto myethczano przypuszczz Ew oczu
szienin swex niemymosozj przez nas abo nasze
go starosta atento dla tego nieprzyproszeni
Zabiefalbij przeto aby zabiekany abo sgethany
takie genu nasromoty obroczo Vstarwianij
aby ten komu bysini abo nasz starosta tako
wczimij Tedi ma poswiatyzz nanas abo na
naszego starosta przed biskopem poznanskim
abo proboszczem wiesimij gego abo nasz starosta
Ew oczyszczemy myethczeli przypuszczz Starosta tez.

temy albo takimy zbiedzowy moze daczmyk vperu a 295
mynobyjy za festz nyedzel tento starosta przona=
my albo naszym namyestnykij albo naszym wo=
gnowodamiy Prawiednywoscyj genu mayz sroboacz
aczliby tego niemozgi niycz yfbyj my danodzen
bo oczyszczeni Tedy starosta ten ypi albo wogowo=
da tego zbiega gleytowacz swa mocza yprzewiez
az nagranijze zemie ktoryz to zbieg wyroze od
swego wyjsza srolestwa albo z zemie nagraniz=
acz badacz srolestw anij zemianom scheidij ma
nyecziniy ale bona gego cytem rocz spologem
ngymieniy gego nyeporvzana ma nyestacz
ogdy ten rok niyuje (aczby tento zbieg wyrozy
albo ovednye zemianom scheidij czimil bato swes
czy nyestacz atez aczby yacz niygedney smyer=
czy gato niyema czypiecz ale yaty ma bycz nam
albo naszym starostam pastarion ayzato przez
nas badna wiya nyema bycz karay ale be
my ma bycz dan sad na spravienye ogdy
by niyechzal starz bo sadu ale bynatz swa
postwanam zemianom scheidij badoze czymil
Tedy gego gradij ymyasta ywpy nam majda
bycz przylaczony (aczby gymienye pospoli=
te niyedzy namij ynczemij naszym napoli
ma bycz rozdzielono ogdyby byl yat przez
tego naszego anam wydan (tedy ten ma
bycz na nasen lasze (telko przyaczele tako
yatego temu keso gymije nam wyda niygedney
szynowoscyj niyemana czynicz anij nyeprzyiasnij
tagemney (albo yarmey okazowacz podnafa
mylosza ale bona tako yatego cyfswem nie=
niyema nyestacz albo przedacz przez przykazyj
Ozbieglem emyeczto yacz

Stawiamy aczby odnas abo odnasijak podda-
nych kmieczy wnozy zbiezka dziedzini
Tedy rzeczy stozek odbieza w swych domoch
pan dziedzini ty wbytki otrzyrna a pan
podktorego sja on zbiegli sklonij kmieczy
swopzithkijmij rzeczami y zwinia rzeczona
wiazk nadessza ma wroczyez ato tako aczby
kmiecz ko panu odktozego zbiezy niemial
ni ktorey wini / pwrwey wypysaney / ktore:
tez to chczem postawyc / Ato naprwwey
gdj pan ofwa wina badze w klyatwie ak
mieczom pogrzeb badze zapowiedzan Druze
gdj pan ni ktorei gwalt / czynil w dziedzinye
to gest opamje / abo opamny gdj by to bylo y-
awno Tedy nietylko rodzina takych wozysnij-
oney ale woskystka miesz / nietylko wnozy
ale y wmedwie mogq wstacz Ataki pan niemo:
bezgrych wzczagnacz Tetz gdj by kmieczy o-
panowa wina czasto dzyczskowanij / mogq
zbiezecz odtakwego pana Ale kromie tych
wijn kmiecz niemozke zbiezecz / gedno aluz
by dom dobrze zbudowal y ogrodzyl a dobrze
osadzyl a gdj ktori kmiecz awala przygumie
podktorem panem Tedy yle lat badze wzyw-
al woley / yle lat ma panu wyplaczyz
czynsz podlug polskwego prawa Azko tibi
swadl nam kmiecz skiem wrawie tez niemo
bez odydz aluz czynsz wyplaczyz tyle lyath:
yle woley wzywial a gesze taky niemozke
od pana gyd / aluz niasto sycbie tako bogu:
tego posadzy volia ofywanby ofyminy y ya:
zyna polya wbytkij wny opamny / toz wolno
moze przez gyd

afagim wobane p dcm anogato pmanfims niemozke

In aliquo Castellanoz iudicia no dnt fieri
Bednym Prawem maya sadyecz
 wewszystkich Ziemnych Krolewskich

o Dysek spodparzy zych ludyj kyma
 rozdzelenie slvsche vstavocz aby prawa
 niektorych panijm ktorych zaplata tytko
 napotkwarzy zachocy, awszekij se szazyecz

Uno Jure in Orbis terrarum dnt iudicare

o Dyk podgodnym Krolom abo Sporem oden
 lud poddany nijema rozmagiergo prawa
 possiwarz, abij nycebyl jako dzym rozmagier
 glowni mayacz Potrzebno poppolitomy dobre
 abij odenym y odenakijm prawem tako vkrac
 kowije jako wposstze byly sadzenij / na
Kasdy Zbroynie ma slozycz nawoy

a by yk wzbroynem vicerstavnje czesz ko
 lewska y w szego Krolewstwa zachesty
 Pomynijen Kasdy slyaczycz podlug mozy
 gymnienja swego y przychodow przepospo:
 lye dobre pewnijmij ludyjni Zbroynijmij
 slozycz Bdyk oych gymnienje wpokeye ost
 y przez wschego gabany /

O monecze w Krolewstwie

o Dyk oden Krol gest / Bedno prawo J.
 odena moneta wewszystkijem Krolewstwie
 ma bycz, ktora ma bycz wyeczna y dobra
 w nadze, abij tym wyazem byla wdzyzna J.
 przyjemna / **Pro culpa dnt**

= czadzan

O wyna panyska kmiec niema bycz
prawa bozego gest yz zloscz gednego nyema
bycz szkodna drugemu **U**stawa ty ma bycz
dzerzano yz owyna albo rakogemstwo panyskie
kmiec niema bycz czadzan ale gestli czpo pan
abo slachta komo wynnien ma zaplagy z zlosnego

O rakojny nyewybawionez przez dloz =
B zlacznosczy obwiazanija **E**v / wyka
wyelgym szkodam tyrdze przychodza ma
sprawa bycz dzerzano yz acz eto racy zaprzya:
zela swego penne pyenyadze agdubny miezaplaz
czyl a czas abo rok przydze. Dla tego nyema gemu
paz naszkodze am na sskafie / amj nagospodze
nazawadze paz ale gortly malij dloz ma mo
dan ducz zaklad a gestli by wyelgij tedy rakoj =
mya ma sja my w wyazacz w gynnienje jako
dloz gest wyelgij / a onemu dag komo wynnien

O gnyranij kostek

a bye yz gnyranije kostek wyele spowjedlywych
y gnyrchnych tyrdzy dobrych szkodzy y ganiby
Dla czego m. bycz dzerzano / yz gnyranije kostek
opnyenyadze gotowe ma bycz / amje nad dloz /
a zwykto tez wyele tyrdzy w gnyem sja za sze =
guz / a czas sja pomozij / naprzecywo onym
czpo zyskwna gnyranija nad gynnienje albo nad
pyenyadze gotowe / bo nyetak se wczaszany go:
towe pyenyadze jako gynnienje / a przyeto nje =
ma bycz gnyranu gedno o gotowe /

Szydowye niemaję nazapysy pře: 297
nyadzy pokyrcacz /

9 dnę vmysl szydowskij nato nastogij zaw:
szdy abij kzeszjanystwo nijetiko w wije:
rze ale y w gijmjeniu z niyszyl a skazyl
sloschno vstavij abij daleij szadnij szyd kze:
szjanynowij w krolowstwie naschem swijch
pjemjadzy nazapysy abo nalysy nijedawal
ale tyiko na zaklad dostateczny ma daz pod:
lug sonyzajia dawno dzerzanego /

Kasdy ma swego wolno pokyrcacz

9 dnę w szytka prawa zakaznyj gwaltij
sloschno krolowskijej wjclmospnostzy
zakazaz abij gjadaz zwoinij do domom
swijch albo w wlosnych potrzebach sa li
szypata szyzere albo gijnszego zadu lijo:
dze sabye niemaję nijs gwaltiem bracz anij
szadnego gwaltu zymijz anij maję przypadzaz
kogo ko przedany ale kasdy ma wolno
necy swijch w szyrwaz jako mo liwo /

Gjadacz nawojna vmjerij po:
karm ma bracz konjem /

9 sz slyachta z nijezadnego wizerstwa
wnazey wlosny zjemija nijs nijepzija:
gęstaz zwijelij spwstoschaz vstavij anij
gjadaz nawojna w wlosny zjemij nijemjazy
konjem maję bracz na jedno zawnij pokarm

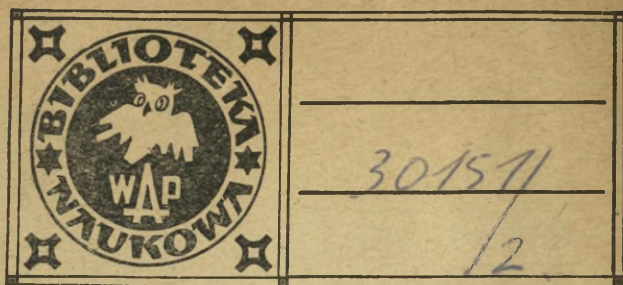
O oczyszczeniu słychaczstwa nagany: ^{nego}
Scawianij, acz by ktoby byl naganyoy ysbij
mieniual prawa ruzerskiego Den naganyo:
ny dwi starczy swego wozana obyczajem daw-
nym po oczczy adrugy dwi starczy gnyfzety 20:
dy a trzeci dwi trzeciego rodu obyczajem
swybklym by otrzymaniy prawa ruzerskiego
ma wyesz O braczy jako syostry
maja wydawacz

Et wstawianij acz ktorij ruzerz albo
slychaczzyz stego swyata szedelki ma:
yacz synij y dziewczki tedi braga sine swo-
stry miana zamoz wydasz sposagiem z wyse:
lym Spaklybi ~~szewca~~ wniemijal gedno dzem
ky tedi nadzewki ma pasz gnymienje w knst-
ko oczrowskie a aczby bragya swygeczna
gnymienje otrzymaz chaki tedi panosstwo
podlug samniemija dzedyastwo ma osiha-
zowaz a od dnija schagynko przezegoz
na braga swygeczna syestram przez rok
pieniadze gotowe podlug schagynko za-
placycz miana aczby wrok zaplacycz
zamiestkajia tedi dziewczki wniemijne
dzedygostwo osyagna

O Roku wielkiego dlugu zaplaty
dyk zmytkij swar czastkowcz o
wysklyk stud pieniadzy bima
yako o dzeszdzysyaty o trzyssta albo

296.
wyjacej / tako wyjeloby drug narazab krotzky
trudno moze byc zaplagon Zlasky vstavna.
my aby nakazdy tydzien rok zaplany byc
potopzon / o piyewy rok perone nydzete odrógij
rok drugje nydzete Zajmze obzagem
skazogem gdy ktho wyymkej zjemij gest
abadye pozwan na rok zdany stacz patlyky
tak zaty nydzete anjestal / tedij padza by
zdanemu skazaniu mo podz nyedbanaz
tegotu porw / *Deo*

NAKLADEM

wysły następujące przedruki homograficznie wykonane przez ...

Ustawy Prawa Polskiego napotrzebnieysze, krotko z łacińskich wybrane, na Polski język dla wszelkiego człowieka prostego, a prawo wiedzieć potrzebiącego, przełożone J. P. Roku Pańskiego 1563. — Stron 156 in 4to. Cena 30 marek.

Laurea sive arbor Tarnoviana 1644. Drzewo genealogiczne rodziny Tarnowskich, ze starej ryciny przedruk homograficzny r. 1872. — Cena 2 marki.

Słowniczek łacińsko-polski wyrazów prawa Magdeburgskiego z wieku XV. Przedruk homograficzny z kodeksu Kórnickiego objaśnił Dr. Zygmunt Celichowski. — Poznań, 1875, in 4to stron 16 i 6 kart faksymiliów. — Cena 1 marka 50 fenygów.

Ortyle Magdeburgskie. Przedruk homograficzny z kodeksu Biblioteki Kórnickiej objaśnił Dr. Michał Bobrzyński. Poznań, 1876, in 4to stron 11 i 12 kart faksymiliów. — Cena 2 marki 50 fenygów.

MARCHOËT. Przedruk homograficzny z egzemplarza prof. J. Przyborowskiego objaśnił Dr. Zygmunt Celichowski. Poznań, 1876, in 8vo stron 26 i 4 karty faksymiliów. — Cena 1 marka.

Apocalypsis Mikołaja Reja. 1565. — Przedruk homograficzny A. Pilińskiego. Cena 20 marek.

Wyjdzie wkrótce:

Przedruk homograficzny Puławskiego pergaminowego rękopismu z lat 1449 i 1450, pisanego przez „Mykołaya Suleda,” a zawierającego:

- a) *Prawa polskie* wykładane przez „Mystrza y doctora Swanthoslawa Swoczyeshyna,”
- b) *Prawa Xanschanth Mazoweskych* przez „Maczieya z Rozana.”